



ივანე ჯავახიშვილის სახელობის  
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი  
იურიდიული ფაკულტეტი

# სამართლის ჟურნალი

№1, 2018



უნივერსიტეტის  
გამომცემლობა

UDC (უაკ) 34(051.2)  
ს-216

მთავარი რედაქტორი

**ირაკლი ბურდული** (პროფ., თსუ)

სარედაქციო კოლეგია:

**ლევან ალექსიძე** (პროფ., თსუ)  
**გიორგი დავითაშვილი** (პროფ., თსუ)  
**ავთანდილ დემეტრაშვილი** (პროფ., თსუ)  
**ბესარიონ ზოიძე** (პროფ., თსუ)  
**თევდორე ნინიძე** (პროფ., თსუ)  
**ნუგზარ სურგულაძე** (პროფ., თსუ)  
**პაატა ტურავა** (პროფ., თსუ)  
**ლადო ქანტურია** (პროფ., თსუ)  
**ნათია ჩიტაშვილი** (ასოც. პროფ., თსუ)  
**ლელა ჯანაშვილი** (ასოც. პროფ., თსუ)  
**გიორგი ხუბუა** (პროფ., თსუ)  
**ლაშა ბრეგვაძე** (თ. წერეთლის სახ. სახელმწიფოსა და  
სამართლის ინსტიტუტის დირექტორი)  
**გუნთერ ტოიბნერი** (პროფ.,  
ფრანკფურტის უნივერსიტეტი)  
**ბერნდ შუნემანი** (პროფ.,  
მიუნხენის უნივერსიტეტი)  
**იან ლიდერი** (პროფ.,  
ფრაიბურგის უნივერსიტეტი)  
**ხესე ანტონიო სეოანე** (პროფ.,  
ლა კორუნიის უნივერსიტეტი)  
**კარმენ გარსიმარტინი** (პროფ.,  
ლა კორუნიის უნივერსიტეტი)  
**არტაკ მკრტიჩიანი** (პროფ.,  
ლა კორუნიის უნივერსიტეტი)

*გამოცემულია ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის  
საუნივერსიტეტო საგამომცემლო საბჭოს გადაწყვეტილებით*

© ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის  
გამომცემლობა, 2019

ISSN 1987-7668

## ლტოლვილის და მიგრანტის ცნებების განმარტების პრობლემა

სტატია შეეხება მიგრაციისა და მიგრაციიდან გამომდინარე აქტუალურ საკითხებს. ნაშრომში განხილულია ლტოლვილის და მიგრანტის ცნებები, მიგრაციის გამომწვევი მიზეზები, მათი განმარტებისა და ერთმანეთისგან გამიჯვნის საკითხი, ასევე საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური რეალობისათვის ერთ-ერთი აქტუალური პრობლემა – არალეგალური მიგრაცია. კვლევისას გაანალიზებულია მიგრაციის სოციალ-ეკონომიკური ეფექტი, ტრეფიკინგი და მიგრანტთა კონტრაბანდა – როგორც არალეგალ მიგრანტთა ვიქტიმიზაციის დეტერმინანტი დანაშაულები. სტატიაში ასევე განხილულია ქართველი არალეგალი მიგრანტების ევროპის ქვეყნებში კრიმინალური საქმიანობის საკითხი.

**საკვანძო სიტყვები:** ტრეფიკინგი, მიგრაცია, მიგრანტი, ლტოლვილი, დანაშაული, დევნილი, კრიმინალი, სამართალი

ლტოლვილის და მიგრანტის ცნებებს აქვს როგორც მსგავსი ასევე განმასხვავებელი ნიშნები, გარკვეული წრეები როდესაც საუბრობენ ლტოლვილის/მიგრანტის სტატუსის მქონე პირებზე, ხშირ შემთხვევებში ხდება ამ ორი მცნების ერთმანეთში აღრევა, იმის ფონზე, რომ ლტოლვილთა თემა მსოფლიოში კიდევ უფრო მეტად გააქტიურდა სირიის, ერაყის და უკრაინის ტერიტორიაზე მიმდინარე საომარი მოქმედებების შემდეგ. ცნებების ურთიერთაღრევისა და მათი არასწორად გამოყენების შემთხვევებმაც იმატა, რამა შესაძლოა აღნიშნული სტატუსის მქონე პირების უფლებებზე უარყოფითი გავლენა მოახდინოს.

„ლტოლვილის“ ცნება განსაზღვრულია საერთაშორისო სამართალში ამ სტატუსს ატარებენ ადამიანები რომლებიც იმყოფებიან მათი წარმოშობის ქვეყნის გარეთ დევნის, კონფლიქტის და ძალადობის შიშით, რომლებმაც სერიოზულად დაარღვიეს საზოგადოებრივი წესრიგი და რომლის შედეგადაც ისინი საჭიროებენ „საერთაშორისო დაცვას“, რადგან მათი მდგომარეობა ხშირად იმდენად გაუსაძლისია, რომ ისინი კვებენ ეროვნულ საზღვრებს. ლტოლვილთა სტატუსის შესახებ 1951 წლის 28 ივლისის კონვენციის პირველი მუხლის მე-2 პუნქტის თანახმად „ლტოლვილი“ – არის პირი რომელიც, მის ქვეყანაში სხვადასხვა მიზეზების გამო მომხდარი მოვლენების შედეგად და იმის საფუძვლიანი შიშის გამო, რომ იგი შეიძლება გახდეს დევნის მსხვერპლი რასის, რელიგიის, აღმსარებლობის, ეროვნების, გარკვეული სოციალური ჯგუფისადმი კუთვნილების ან პოლიტიკური მრწამსის გამო, იმყოფება თავისი მოქალაქეობის ქვეყნის გარეთ და არ შეუძლია ან არ სურს ამგვარი შიშის გამო ისარგებლოს ამ ქვეყნის მფარველობით, ან არ გააჩნია, რა გარკვეული მოქალაქეობა და იმყოფება რა თავის ადრინდელი საცხოვრებელი ქვეყნის გარეთ, არ შეუძლია ან ამგვარი შიშის გამო არ სურს იქ დაბ-

\* ეკონომიკის სამინისტროს, მთის კურორტების განვითარების სააგენტოს შიდა კონტროლისა და აუდიტის სამსახურის უფროსი.

რუნება. ამავე კონვენციის 33-ე მუხლი ადგენს უმთავრეს საერთაშორისო სტანდარტს რომელიც არის ლტოლვილთა დაცვის ფუნდამენტი, კონვენციის 33-ე მუხლის (გასახლების ან იძულებითი დაბრუნების აკრძალვა ("refoulement") პირველი ნაწილის თანახმად, არცერთი ხელშემკვერელი სახელმწიფო არ გაასახლებს ან დააბრუნებს ლტოლვილის იმ ქვეყნის საზღვარზე, სადაც მის სიცოცხლეს ან თავისუფლებას საფრთხე ემუქრება მისი რასის, რელიგიის, ეროვნების, გარკვეული სოციალური ჯგუფისადმი კუთვნილებისა და პოლიტიკური მრწამსის გამო<sup>1</sup>.

**„მიგრანტი“** – გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის განმარტებით არის პირი, რომელსაც უცხოვრია უცხო ქვეყანაში ერთ წელზე მეტი დროის განმავლობაში. ტერმინი ჩვეულებრივ აერთიანებს მოკლე ვადით უცხო სახელმწიფოში მყოფ გარკვეული სახის მიგრანტებსაც, როგორცაა სეზონური მშრომელი. ამასთან, გასათვალისწინებელია ის, რომ ტერმინი „მიგრანტი“ ერთიანი სამართლებრივი დეფინიცია არ არსებობს საერთაშორისო სამართალში, ვინაიდან მიგრანტების მიმართ სახელმწიფოთა შორის, არ არსებობს ერთიანი სამართლებრივი მიდგომა. რაც შემდგომ ხშირად იწვევს, თვით მსგავს საკითხებზე მომუშავე საერთაშორისო ორგანიზაციებისაგანაც კი ამ ორი ტერმინის მიგრანტის და ლტოლვილის ერთმანეთში არევის. იმის მუხედავად რომ მიგრანტების მიმართ არ არსებობს ერთიანი საერთაშორისო სამართლებრივი მიდგომა, აღნიშნული არ გულისხმობს იმას, რომ მიგრანტების მიმართ არ არსებობს არავითარი სახის სამართლებრივი გარანტია, მათ მიმართ ვრცელდება ყველა საერთაშორისო და რეგიონალური ხელშეკრულება რომელთა საფუძველზეც დაცულია ადამიანის საყოველთაოდ აღიარებული უფლებები და გათვალისწინებულია მათი დაცვის მექანიზმები. მიგრანტის და ლტოლვილის სტატუსს შორის არსებითი განმასხვავებელი ნიშანი არის ის რომ, სახელმწიფოს მის ტერიტორიაზე არალეგალურად მცხოვრები მიგრანტის გაძევება შეუძლია ხოლო ლტოლვილისა არა თუ ეს უკანასკნელი ადგილსამყოფელ სახელმწიფოში საფრთხეს არ უქმნის საზოგადოებრივ წესრიგს და უსაფრთხოებას. მიგრაციას და პირის ლტოლვილად ქცევას სხვადასხვა მიზეზები განაპირობებს, მიგრანტები ლტოლვილებისგან განსხვავებით ხშირ შემთხვევაში უკეთესი სოციალ-ეკონომიკური პირობების გამო „ნებაყოფლობით“ ტოვებენ საკუთარ სახელმწიფოს და მიდიან სხვა სახელმწიფოში ან სახელმწიფოს შიგნით ერთი რეგიონიდან საცხოვრებლად გადადიან მეორეში და აშ. რაც შეეხება ლტოლვილებს ისინი იძულებულნი არიან დატოვონ საკუთარი საცხოვრებელი ადგილი ვინაიდან ისინი შეიძლება გახდნენ დევნის მსხვერპლი რასის, რელიგიის, აღმსარებლობის, ეროვნების, გარკვეული სოციალური ჯგუფისადმი კუთვნილების ან პოლიტიკური მრწამსის გამო. ეს არის არსებითი განმასხვავებელი ნიშნები ამ ორი კატეგორიის პირთა შორის. რადგან სტატია მიგრაციის საკითხების ანალიზს ეთმობა, ლტოლვილთა სტატუსთან დაკავშირებული საკითხები ნაშრომში აღარ იქნება მიმოხილული.

<sup>1</sup> კონვენცია ლტოლვილთა სტატუსის შესახებ, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/aqtebi11.pdf>>.

## 1. არალეგალური მიგრაცია საქართველოდან, მისი გამომწვევი მიზეზები და დაძლევის გზები

**არალეგალი მიგრანტი** განისაზღვრება, როგორც „იმ პირთა განსაკუთრებულად არაორგანიზებული მიგრაციის ყველა სახე და ნაკადი, რომელიც არ ითვალისწინებს მიგრაციის წარმომშობი, ტრანზიტული ან/და მიმღები ქვეყნების შესაბამის კანონებსა და წესებს“.

მიგრაცია გულისხმობს ცალკეული პირის ან ჯგუფის მიერ საცხოვრებელი ადგილის შეცვლას გადასახლების მიზეზებისა და მიზნების მიუხედავად. მიგრაციის გამომწვევი მიზეზები შეიძლება იყოს როგორც ეკოლოგიური კატასტროფები ასევე პოლიტიკური მოტივები, უკეთესი ეკონომიკური პერსპექტივები, ან პოლიტიკური დაცულობის მოლოდინი გადასახლების ადგილას. განხორციელების ფორმის მიხედვით გამოყოფენ ნებაყოფლობით და იძულებით მიგრაციას, ხოლო დროითი განზომილების მიხედვით – მუდმივსა და დროებითს.

უკონტროლო მიგრაციულმა პროცესებმა ნეგატიური ზეგავლენა იქონია საქართველოს განვითარებაზე. წამოიჭრა ისეთი პრობლემები, როგორცაა დემოგრაფიული მდგომარეობის დამძიმება, კვალიფიციური კადრების გადინება და ინტელექტუალური პოტენციალის გაფლანგვა<sup>2</sup>.

საქართველოში არალეგალური მიგრაციის უმთავრეს მიზეზებად უნდა ჩაითვალოს ჩვენი იქვეყნის ტერიტორიაზე 90-იან წლებში მიმდინარე ეგრეთ წოდებული „ეთნოკონფლიქტები“ და სამოქალაქო ომი. სეპარატისტული რეგიონებიდან გამოიძევნა დაახლოებით 300 000 საქართველოს მოქალაქე, ხოლო სამოქალაქო ომის შედეგად მოიშალა ქვეყნის ინფრასტრუქტურა, ეკონომიკური სიმძლავრეები.

2002 წლის 17-24 იანვრის მოსახლეობის აღწერის შედეგებით, ქვეყნის იურისდიქციაში მყოფ (კონტროლირებად) ტერიტორიაზე (აფხაზეთისა და ყოფილი სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის ტერიტორიის გამოკლებით) ფაქტობრივმა, ანუ სახეზე მყოფმა მოსახლეობამ 4355,7 ათასი კაცი შეადგინა, მუდმივმა მოსახლეობამ კი – 4371,5 ათასი ადამიანი. ამასთანავე, ინფორმაციის ალტერნატიულ წყაროებზე დაყრდნობით, აგრეთვე, ექსპერტული შეფასებებით, საქართველოს ხელისუფლების მიერ არაკონტროლირებად ტერიტორიაზე 2002 წლის დასაწყისში დაახლოებით 230 ათასი ადამიანი ცხოვრობდა.<sup>3</sup>

ამრიგად, საქართველოს სახელმწიფოს საერთაშორისო თანამეგობრობის მიერ აღიარებულ საზღვრებში სულ 4585,7 ათასი კაცი აღირიცხა, რაც 1989 წლის აღწერილთან შედარებით, 857,6 ათასი კაცით (15,8%) ნაკლებია. მოსახლეობის კლება ძირითადად ისეთი ფაქტორებით აიხსნება, როგორებიცაა: არაკონტროლირებადი ტერიტორიის არსებობა, დაბალი შობადობა, სიკვდილიანობის მაღალი დონე და მიგრაციის გაძლიერება.<sup>4</sup>

<sup>2</sup> საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტრო, მიგრაციის საკითხები, <<http://www.mra.gov.ge/geo/static/3653>>.

<sup>3</sup> *წულაძე გ., სულაბერიძე ა.*, საქართველოს რეგიონების დემოგრაფიული თავისებურებები, თბ., 2016, 17.

<sup>4</sup> იქვე, 17.

მოსახლეობის კლების მიზეზად განხილულ უნდა იქნეს 2008 წლის რუსეთ-საქართველოს ომი და მსოფლიოს 2007-2008 წლების ეკონომიკური კრიზისი; 2007-2008 წლების გლობალური ფინანსური კრიზისი იყო ყველაზე მძიმე კრიზისი მსოფლიო ეკონომიკის ისტორიაში 1929-1933 წლების დიდი დეპრესიის შემდეგ.<sup>5</sup>

საქართველოს სტატისტიკის სამსახურის 2001-2006 წლის მონაცემებით, უარყოფითი მიგრაციული სალდო ფიქსირდება 2001-2003 წლებში – საშუალოდ მინუს 29,3%, 2006-2008 წლებში – მინუს 14% და 2012 წელს მინუს -21,5%.<sup>6</sup> სტატისტიკური მონაცემები მოწმობს, რომ დღეისათვის საქართველოს მოსახლეობის მნიშვნელოვანი ნაწილი საზღვარგარეთ არალეგალურად ცხოვრობს და ჩართულია არაკანონიერ საქმიანობაში, რომელიც შესაძლებელია გამოიხატებოდეს მათი შრომითი ექსპლოატაციით ან მათ მიერ სხვადასხვა სახის კრიმინალური საქმიანობის წარმართვით, მათ შორის ეკონომიკური დანაშაულის ჩადენით.

## **2. მიგრაციის გამომწვევი მიზეზები**

ადამიანები რომელიმე ერთი ფაქტორის გამო არ გადაადგილდებიან. მიგრაციის გამომწვევი ფაქტორები – ორივე ინდივიდუალური და სტრუქტურული – ხშირად ურთიერთგადაჯაჭვულია. ეკონომიკური ფაქტორები ხშირად სოციალურ და პოლიტიკურ ფაქტორებთან არის დაკავშირებული. საქართველოში მიგრაციის გამომწვევ ეკონომიკურ ფაქტორად უნდა ჩაითვალოს უმუშევრობის მაღალი დონე.

ეროვნულ-დემოკრატიული ინსტიტუტის (NDI) 2015 წლის მაისის სოციოლოგიურმა კვლევამ აჩვენა, რომ საქართველოს მოსახლეობის 67% ყველაზე პრობლემატურ საკითხად სამუშაო ადგილების უკმარისობას მიიჩნევს. სექტემბრის კვლევის თანახმად, გამოკითხულთა 66% თავს დაუსაქმებლად თვლის. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის (საქსტატი) მიხედვით კი 2014 წელს საქართველოში უმუშევრობის დონე (უმუშევრების პროცენტული რაოდენობა სამუშაო ძალაში) 12.4% იყო.<sup>7</sup> მიგრანტად საზღვარგარეთ წასვლის გადაწყვეტილება ძირითადად მიიღება არა ინდივიდუალური, არამედ ოჯახური ფაქტორების გამო, რაც ხშირად გამოწვეულია ცხოვრების პირობების გაუმჯობესების სურვილით.

საქართველოში მიგრაციის გამომწვევ პოლიტიკურ ფაქტორებად განხილულ უნდა იქნეს 90-იან წლებში მიმდინარე სამოქალაქო ომი და ე.წ. ეთნოკონფლიქტები, ასევე 2012 წელს ხელისუფლების ცვლილებამდე ქვეყანაში შექმნილი ვითარება. რომლის შედეგადაც 2012 წელს მიგრაციის უარყოფითმა სალდომ – 21% შეადგინა.<sup>8</sup>

<sup>5</sup> ბაქრაძე გ., 2007-2008 წლის გლობალური ფინანსური კრიზისი: მიზეზები და ინტერპრეტაციები, <[https://www.nbg.gov.ge/uploads/journal/2014/2014\\_2/1.pdf](https://www.nbg.gov.ge/uploads/journal/2014/2014_2/1.pdf)>.

<sup>6</sup> საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, <[http://www.geostat.ge/?action=page&p\\_id=172&lang=geo](http://www.geostat.ge/?action=page&p_id=172&lang=geo)>.

<sup>7</sup> ნამჩავაძე ბ., უმუშევრობის პრობლემა, აჭარის რეგიონი, საქართველო, <<http://forbes.ge/news/960/umu-Sevrobis-problema>>.

<sup>8</sup> საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, <[http://www.geostat.ge/?action=page&p\\_id=172&lang=geo](http://www.geostat.ge/?action=page&p_id=172&lang=geo)>.

საქართველოში მიგრაციის გამომწვევ უმთავრეს მიზეზებად უნდა ჩაითვალოს სოციალური ფაქტორები, როგორცაა პირის ოჯახის წევრის ან მეგობრების წრიდან მიგრაცია; ემიგრანტ მოსახლეობასა და მათი წარმოშობის (საქართველოს) ქვეყანაში ახლობლებს შორის ყალიბდება მიგრანტთა ქსელი, რომლის საშუალებითაც პოტენციური მიგრანტები იღებენ ინფორმაციას „ახალ მიწაზე“ წარმატების მიღწევისა და უკეთესი ცხოვრების პირობების შექმნის შესახებ. აღნიშნული ცნობები ასევე ხელს უწყობს მიგრაციული პროცესების განვითარებას. მიგრაციული პროცესების გამომწვევ მიზეზებად ასევე განხილულ უნდა იქნეს ეთნიკური, რელიგიური და ბუნებრივი ფაქტორები.

ევროპასთან უვიზოდ მიმოსვლის რეჟიმის ამოქმედება შესაძლებელია განხილულ იქნეს მიგრაციის დეტერმინანტად; საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიერ გამოქვეყნებული მონაცემების თანახმად, 2017 წლის 28 მარტიდან ევროკავშირთან უვიზო რეჟიმით 55 ათასმა საქართველოს მოქალაქემ ისარგებლა, რომელთაგან 90 დღის ვადაში საქართველოში ამ ეტაპზე 3 ათასი არ დაბრუნებულა. აღნიშნულ პირთა წრე სამინისტროს მიერ არის იდენტიფიცირებული. შინაგან საქმეთა სამინისტრო მიიჩნევს, რომ ამ ეტაპზე არ შეიძლება პირდაპირ ითქვას, რომ აღნიშნულმა 3 ათასმა ადამიანმა ევროკავშირთან არსებული 90 დღიანი უვიზო რეჟიმი დაარღვია, ვინაიდან, შესაძლებელია, ამ მოქალაქეების ნაწილი ისეთ ქვეყანაში გადავიდა, რომელთანაც საქართველოს ასევე უვიზო რეჟიმი აქვს. შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიერ გავრცელებული დამუშავებული სტატისტიკური ინფორმაციის თანახმად, 2017 წლის 28 მარტიდან 2 ივლისის შუალედში ევროკავშირის წევრ ქვეყნებში შესვლაზე უარი 3 თვეში საქართველოს 146 მოქალაქეს ეთქვა.<sup>9</sup> ევროპასთან უვიზო რეჟიმის ამოქმედების შემდეგ პირველი სამი თვის სტატისტიკურ მონაცემებზე დაყრდნობით შესაძლებელია ვივარაუდოთ, რომ საქართველოს მოქალაქეები მასობრივად არ არღვევენ უვიზო რეჟიმის პირობებს. შესაბამისად, უვიზო რეჟიმის ამოქმედება დღეისათვის არ უნდა იქნეს განხილული მიგრაციის განმაპირობებელ მიზეზად.

მიგრაციის დაძლევის გზებში უპირველეს ყოვლისა მოაზრებულ უნდა იქნეს ის ღონისძიებები, რომლებიც უზრუნველყოფს მიგრაციის დაძლევას, კერძოდ ეკონომიკური სიტუაციის გაუმჯობესება, კონფლიქტურ რეგიონებში დევნილი მოსახლეობის დაბრუნება და ა.შ.

საქართველო არალეგალური მიგრაციის დაძლევის საკითხებში აქტიურად თანამშრომლობს ევროპის კავშირთან. 2009 წლის ნოემბერში ევროკავშირის 16-მა სახელმწიფომ და საქართველომ ხელი მოაწერეს ერთობლივ დეკლარაციას ევროკავშირის „პარტნიორობა მობილურობისათვის“ ფარგლებში თანამშრომლობის შესახებ. აღნიშნული დეკლარაციის ინიციატივა მიზნად ისახავს არალეგალურ მიგრაციასთან ერთობლივ ბრძოლასა და ლეგალური მიგრაციის ხელშეწყობას და ითვალისწინებს თანამშრომლობას მიგრაციასთან დაკავშირებულ ისეთ საკითხებზე, როგორებიცაა შრომითი მიგრაცია, რეადმისია, რეინტეგრაცია, დიასპორა, დოკუმენტების უსაფრთხოება, შრომის ბაზარი და პროფესიული კვალიფიკაციის აღიარების საკითხები. „პარტნიორობა მობილურობისათვის“ ინიციატივის ფარგლებში თანამ-

<sup>9</sup> საინფორმაციო სააგენტო ინტერპრესნიუსი, <<http://www.interpressnews.ge/ge/politika/443802-evrokavshiris-sevr-qveynebshi-shesvlaze-uari-saqarthvelos-146-moqalaqes-ethqva.html?ar=A>>.

შრომლობის განვითარება ხელს შეუწყობს ევროკავშირის ქვეყნებში საქართველოს მოქალაქეების ლეგალურად დასაქმებას, მათ შორის ე.წ. „ცირკულარული მიგრაციის“ საშუალებით.<sup>10</sup>

2010 წლის 13 ოქტომბერს შეიქმნა მიგრაციის საკითხთა სამთავრობო კომისია,<sup>11</sup> რომელიც არის მთავრობის სათათბირო ორგანო, განიხილავს და გადაწყვეტილებებს იღებს მიგრაციის მართვასთან დაკავშირებულ სხვადასხვა აქტუალურ საკითხზე.

2015 წლიდან საქართველოში დაბრუნებული მიგრანტების რეინტეგრაციის მხარდასაჭერად სახელმწიფო ბიუჯეტიდან შესაბამისი პროგრამებისა და პროექტების განსახორციელებლად გამოიყოფა თანხები. აღნიშნული მიმართულებით, 2016 წელს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან 600 ათასი ლარი დაიხარჯა. ამასთან, მიგრაციის სამთავრობო კომისიამ დაამტკიცა მიგრაციის სტრატეგია, რომლის მიზანია საქართველოს მოქალაქეთა დაბრუნებისა და რეინტეგრაციის ხელშეწყობის მექანიზმების განვითარება, საქართველოში ლტოლვილის ან ჰუმანიტარული სტატუსის მქონე პირების და თავშესაფრის მაძიებელთა უფლებების დაცვა და ინტეგრაციის ხელშეწყობა.

არალეგალური მიგრაციის და სისხლის სამართლის სფეროში საქართველო ევროპის ქვეყნებთან თანამშრომლობს შემდეგი შეთანხმებათა ფარგლებში:

**1957 წლის ევროპული კონვენცია ექსტრადიციის შესახებ.** აღნიშნული კონვენცია ითვალისწინებს ხელშემკვრელი მხარეებისათვის იმ პირების გადაცემას, რომლის წინააღმდეგაც მიმდინარეობს გამოძიება დანაშაულის ჩადენის გამო, პირის წინააღმდეგ გამოტანილი განაჩენის აღსასრულებლად;

**1959 წლის კონვენცია სისხლის სამართლის საქმეებზე ურთიერთდახმარების შესახებ.** კონვენციის ფარგლებში გათვალისწინებულია მხარეებს შორის სისხლის სამართლის საქმეებზე ურთიერთდახმარების სახეები და ფარგლები; აღნიშნული კონვენციის ხელშემკრელ მხარეებს შეუძლიათ მოითხოვონ მეორე ხელშემკვრელი მხარის ტერიტორიაზე მოწმის დაკითხვა მტკიცებულების ამოღება, ჩანაწერის ან დოკუმენტის მიღება. კონვენცია არ ითვალისწინებს სისხლის სამართლის საქმეზე პირის დაკავების და გადაცემის შესაძლებლობას.

საქართველო ასევე თანამშრომლობს კრიმინალური პოლიციის საერთაშორისო ორგანიზაციასთან. საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის 2014 წლის 29 დეკემბრის N1062 ბრძანებით „საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს საქართველოში ინტერპოლის ეროვნული ცენტრალური ბიუროს საქმიანობისა და მასთან თანამშრომლობის წესის დამტკიცების შესახებ“ ბრძანების ფარგლებში შესაძლებელია ბიუროსთვის მიმართვა თუ იგი მიზნად ისახავს: დანაშაულის აღკვეთას, გამოძიებასა და სისხლისსამართლებრივ დევნას; პირის ძებნას მისი დაპატიმრების მიზნით; ინფორმაციის მოპოვებას იმ პირის შესახებ, რომელმაც ჩაიდინა ან, სავარაუდოდ, აპირებს ჩაიდინოს დანაშაული; სამართალდამცავი ორგანოების გაერთიანებას პირის კრიმინალური საქმიანობის შესახებ; უგზო-უკვლოდ დაკარგული პირის ადგილსამყოფლის დადგენას; დაზარალებულის ან მოწმის ადგილსამყოფლის დადგენას; პი-

<sup>10</sup> მიგრაციის საკითხთა სამთავრობო კომისია, <[http://migration.commission.ge/index.php?article\\_id=17](http://migration.commission.ge/index.php?article_id=17)>.

<sup>11</sup> საქართველოს მთავრობის დადგენილება N314, 2010 წლის 13 ოქტომბერი.



რის ან გვამის იდენტიფიცირებას; დანაშაულის საგნის ადგილმდებარეობის დადგენას ან მის იდენტიფიცირებას; გამოძიების ინტერესებიდან გამომდინარე, სხვა ინფორმაციისა და სამხილების მოპოვებას; პოლიციისათვის, სხვა სახელმწიფო ორგანოებისა და საერთაშორისო ინფორმაციის მიწოდებას, ორგანიზაციებისათვის პოტენციური საფრთხის შესახებ, რომელიც შეიძლება წარმოიშვას შენიღბული ცეცხლსასროლი იარაღიდან, ასაფეთქებელი ნივთიერებებიდან ან სხვა საფრთხის შემცველი მასალებიდან; სახელმწიფო ინტერესებიდან გამომდინარე, სხვა ინფორმაციის ან/და დოკუმენტების მოპოვებასა და გადაცემას.

საქართველოში მოქმედებს ასევე კანონი „სისხლის სამართლის სფეროში საერთაშორისო თანამშრომლობის შესახებ“, რომელიც ადგენს თანამშრომლობის წესებს შემდეგ სფეროში: სისხლის სამართლის საქმეებზე სამართლებრივი დახმარების აღმოჩენის, ექსტრადიციის, სისხლის სამართლის საქმის მასალების ან მათი სათანადოდ დამონმებული ასლების პირის მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნის შემდგომი წარმოების მიზნით გადაგზავნის, განაჩენის აღსრულებისა და თავისუფლების აღკვეთით მსჯავრდებულთა იმ სახელმწიფოსთვის გადაცემის (გადმოცემის) პროცედურებს, რომლის მოქალაქეებიც ისინი არიან.

2017 წლის 4 მარტს გაფორმდა, „საქართველოსა და ევროპის პოლიციის სამსახურს შორის ოპერატიული და სტრატეგიული თანამშრომლობის შესახებ“ შეთანხმება, რომლის მიზანია, დამყარდეს თანამშრომლობა საქართველოსა და ევროპულს შორის ორგანიზებული დანაშაულის, ტერორიზმის, ნარკოტიკებით უკანონო ვაჭრობის, ფულის გათეთრებასთან დაკავშირებული უკანონო საქმიანობის, ბირთვულ და რადიოაქტიურ ნივთიერებებთან დაკავშირებული დანაშაულის, მიგრანტების საზღვარზე უკანონო გადაყვანის, ადამიანთა ვაჭრობის, ავტოსატრანსპორტო საშუალებებთან დაკავშირებული დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლის სფეროში.

2017 წლის 20 მარტს ძალაში შევიდა 2014 წლის 9 ივლისს ქალაქ ბერლინში ხელმოწერილი შეთანხმება „საქართველოს მთავრობასა და გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის მთავრობას შორის ორგანიზებული დანაშაულის, ტერორიზმისა და სხვა მძიმე დანაშაულების წინააღმდეგ ბრძოლაში თანამშრომლობის შესახებ“. შეთანხმება ითვალისწინებს ორგანიზებული დანაშაულის, ტერორიზმის, ადამიანის სიცოცხლისა და ჯანმრთელობის წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულების, ნარკოტიკული დანაშაულის, იარაღის უკანონო ბრუნვის, ადამიანით ვაჭრობის, უკანონო მიგრაციის, საკუთრების წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულის, კიბერ დანაშაულისა და სხვა დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლაში მხარეებს შორის თანამშრომლობას, როგორც ოპერატიული, ასევე, არაოპერატიული მიმართულებით. ეს არის ორმხრივი და მრავალმხვი ხელშეკრულებების და შეთანხმებების, ასევე საქართველოს შიდა კანონმდებლობის არასრული ჩამონათვალი, რომელითაც გათვალისწინებულია დანაშაულის წინააღმდეგ საერთაშორისო თანამშრომლობის წესები და ფარგლები.

### **3. ტრეფიკინგი და მიგრანტთა კონტრაბანდა როგორც არალეგალ მიგრანტთა ვიქტიმიზაციის დეტერმინანტი დანაშაულები**

ტრეფიკინგი ნიშნავს აკრძალული საქონლით ვაჭრობას. დღეისათვის ადამიანებით ვაჭრობა მაღალშემოსავლიანი ეკონომიკური დანაშაულია, რაც მოთხოვნისა და მიწოდების პრინციპებს, ბიძგების მიმცემ და მამოძრავებელ ფაქტორების ნაირსახეობებს ეფუძნება.<sup>12</sup>

ადამიანების, განსაკუთრებით ქალებისა და ბავშვების ტრეფიკინგის თავიდან აცილების, აღკვეთისა და სასჯელთა დადგენის შესახებ ტრანსნაციონალურ ორგანიზებულ დანაშაულთან ბრძოლის შესახებ გაეროს კონვენციის დამატებითი (პალერმოს) ოქმის მე-3 მუხლის (ა) ქვეპუნქტის თანახმად, „ტრეფიკინგი“ ნიშნავს ადამიანთა გადაბირებას, ტრანსპორტირებას, გადაყვანას, შეფარებას ან მიღებას, მუქარის, ძალის გამოყენების ან იძულების სხვა საშუალებით, მოტაცებით, თაღლითობით, მოტყუებით, ძალაუფლების ან პირის უმწეობის ბოროტად გამოყენებით ან იმ პირის თანხმობის მისაღწევად თანხის ან სხვა სარგებლის მიცემით ან მიღებით, ვისი დამოკიდებულების ქვეშაჲ იმყოფება მეორე პირი, ამ ადამიანთა ექსპლუატაციის მიზნით. ექსპლუატაცია, როგორც მინიმუმი, გულისხმობს სხვათა პროსტიტუციის ექსპლუატაციას ან სქესობრივი ექსპლუატაციის სხვა ფორმას, იძულებით შრომას ან მომსახურებას, მონობას ან მონობის მსგავს მდგომარეობას, კატორღულ შრომას ან ორგანოთა გადანერგვას.<sup>13</sup>

ადამიანებით ვაჭრობის საერთაშორისო განმარტება სამ ელემენტს მოიცავს: პირველი – გულისხმობს კონკრეტულ ქმედებებს (აქტივობას): ადამიანის გადაბირება, ტრანსპორტირება, გადაყვანა (საზღვარზე), თავშესაფრის მიცემა, მიღება და დასაქმება, რომელიც ცალკე ან ერთობლიობაში თუ იგი ადამიანის ექსპლუატაციის მიზნით არის განხორციელებული, დანაშაულებრივ ქმედებას წარმოადგენს. მეორე – აერთიანებს, იმ საშუალებებს რომლის გამოყენებითაც კანონსაწინააღმდეგო ქმედება ხორციელდება, კერძოდ: მუქარას, ძალის გამოყენებას, იძულებას თაღლითობას, მოტყუებას, საკუთარი უფლებამოსილების ან სხვისი უმწეობის ბოროტად გამოყენებას. პირისათვის რომელიც სხვა ადამიანზე კონტროლს ახორციელებს საკუთრების გადახდას ან რაიმე სახის ქონების გადაფორმებას. მესამე – მიემართება დანაშაულის მიზანს, რომელიც შეიძლება იყოს: პირის პროსტიტუციაში ჩაბმა, სხვა სახის სექსუალური ექსპლოატაცია, იძულებითი შრომა, იძულებითი მომსახურება, მონობა, მონობის მსგავსი აქტივობა, ძალმომეობითი მორჩილება და ორგანოების ამოკვეთა.

ტრეფიკინგის წინააღმდეგ ბრძოლის უმნიშვნელოვანესი დოკუმენტია 2015 წლის 16 მაისის „ევროპული კონვენცია ადამიანებით უკანონო ვაჭრობის წინააღმდეგ ბრძოლის შესახებ“, რომელშიც ტრეფიკინგის განმარტება იდენტურია პალერმოს ოქმის განმარტებისა.<sup>14</sup> ტრეფიკინგის დანაშაულის შემადგენლობის განსახორციელებლად სავალდებულოა ორი პირობა – მსხვერპლის მიწოდება და მისი ექსპლოატაციის მიზანი. ტრეფიკინგის დანაშაულის

<sup>12</sup> ჯანაშია ჯ., ადამიანით ვაჭრობის(ტრეფიკინგის) წინააღმდეგ ბრძოლის საერთაშორისო და შიდა ეროვნული სამართლებრივი მექანიზმები და რეგულაციები, თბ., 2015, 21.

<sup>13</sup> ადამიანების, განსაკუთრებით ქალებისა და ბავშვების ტრეფიკინგის თავიდან აცილების, აღკვეთისა და სასჯელთა დადგენის შესახებ- ტრანსნაციონალურ ორგანიზებულ დანაშაულთან ბრძოლის შესახებ გაეროს კონვენციის ოქმი (პალერმოს ოქმი), <<https://www.matsne.gov.ge/ka/document/view/1394035>>.

<sup>14</sup> ჯანაშია ჯ., ადამიანით ვაჭრობის (ტრეფიკინგის) წინააღმდეგ ბრძოლის საერთაშორისო და შიდა ეროვნული სამართლებრივი მექანიზმები და რეგულაციები, თბ., 2015, 45-46.

შემადგენლობა ვერ განხორციელდება მსხვერპლის მიწოდების გარეშე დანიშნულების ქვეყნისათვის. მსხვერპლთა მიწოდება ხორციელდება როგორც ამ უკანასკნელთა „ნებით“ (ისინი ტოვებენ საცხოვრებელ ადგილს უკეთესი ცხოვრების მოლოდინში), ასევე მსხვერპლთა მცირე რაოდენობის ექსპლოატაცია ხდება ამ უკანასკნელთა გატაცების შედეგად. ტრეფიკინგის ბიძგის მიმცემ და მაპროვოცირებელ ფაქტორებად<sup>15</sup> შემდეგი პირობები განიხილება:

1. სიღარიბე და სიღარიბის ფემინიზაცია (ფემინიზაცია – ქალის როლისა და გავლენის ზრდა საზოგადოებაში და მის გარკვეულ დარგებში, ტრეფიკინგის ფემინიზაცია გულისხმობს იმ ფაქტის აღიარებას, რომ ტრეფიკინგის მსხვერპლთა უმრავლესობას ქალები და 18 წელს მიუღწეველი გოგონები შეადგენენ);

2. უმუშევრობა;
3. განათლების და მოსახლეობის ინფორმირებულობის დაბალი დონე;
4. გენდერული დისკრიმინაცია;
5. ოჯახური ძალადობა;
6. დისფუნქციურ ოჯახში ცხოვრება;
7. კონფლიქტები და არასტაბილურობა;
8. ლეგალური მიგრაციის შესაძლებლობის არქონა<sup>15</sup>

#### 4. ტრეფიკინგის დანაშაული ქართულ სამართლებრივ სივრცეში

საქართველო ადამიანით ვაჭრობის (ტრეფიკინგის) მსხვერპლთა წარმოშობის, მათი ექსპლოატაციის დანიშნულებისა და სატრანზიტო ქვეყანად გვევლინება. ადამიანით ვაჭრობის წინააღმდეგ ეფექტური ბრძოლის მიზნით, ტრეფიკინგის წინააღმდეგ ბრძოლის სახელმწიფო პოლიტიკა ოთხი მიმართულებით ხორციელდება, რაც გამოხატულია დანაშაულის პრევენციაში, მსხვერპლთა დაცვაში, სისხლისსამართლებრივ დევნასა და თანამშრომლობაში. აღნიშნული პოლიტიკის ეფექტური განხორციელების მიზნით საკანონმდებლო დონეზე ჯერ კიდევ 2003 წელს მოხდა ტრეფიკინგის კრიმინალიზაცია, მოგვიანებით კი 2006 წელს მიღებულ იქნა საქართველოს კანონი „ადამიანით ვაჭრობის (ტრეფიკინგის) წინააღმდეგ ბრძოლის შესახებ“, ასევე დამტკიცდა ადამიანით ვაჭრობის (ტრეფიკინგის) მსხვერპლთა იდენტიფიცირების ნუსი. ინსტიტუციურ დონეზე 2006 წლიდან ფუნქციონირებს ადამიანით ვაჭრობის (ტრეფიკინგის) წინააღმდეგ მიმართული ღონისძიებების განმახორციელებელი უწყებათაშორისი საკოორდინაციო საბჭო, რომელიც კოორდინაციას უწევს სახელმწიფო უწყებათა საქმიანობას ადამიანით ვაჭრობის წინააღმდეგ ბრძოლის სფეროში. ტრეფიკინგის მსხვერპლთა დაცვის მიმართულებით აღსანიშნავია ადამიანით ვაჭრობის (ტრეფიკინგის) მსხვერპლთა, დაზარალებულთა დაცვისა და დახმარების სახელმწიფო ფონდი, რომელიც 2006 წელს შეიქმნა.

ადამიანით ვაჭრობის სახელმწიფო პოლიტიკის სტაბილურობისა და სისტემატიზებული ხასიათის უზრუნველსაყოფად 2007 წლიდან პერიოდულად მუშავდება ადამიანით ვაჭრობის

<sup>15</sup> იქვე, 22.

(ტრეფიკინგის) წინააღმდეგ ბრძოლის ეროვნული სამოქმედო გეგმები. უკანასკნელი სამოქმედო გეგმა დამტკიცებულ იქნა 2013 წლის 15 მარტს და იგი მოიცავს 2013-2014 წლებში სახელმწიფოს მიერ განსახორციელებელ ღონისძიებებს.<sup>16</sup>

ტრეფიკინგის დანაშაული საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსში კრიმინალიზებულია სამი მუხლით – მუხლი. 143<sup>1</sup> – ადამიანი ვაჭრობა (ტრეფიკინგი), მუხლი. 143<sup>2</sup> – არასრულწლოვნით ვაჭრობა (ტრეფიკინგი), მუხლი. 143<sup>3</sup> ადამიანი ვაჭრობის (ტრეფიკინგის) მსხვერპლის (დაზარალებულის) მომსახურებით სარგებლობა.

სისხლის სამართლის კოდექსის 143<sup>1</sup> მუხლის თანახმად, ადამიანებით ვაჭრობა (ტრეფიკინგი) არის, ადამიანის ყიდვა ან გაყიდვა, ან მის მიმართ სხვა უკანონო გარიგების განხორციელება, აგრეთვე მუქარით, ძალადობით ან იძულების სხვა ფორმით, მოტაცებით, შანტაჟით, თაღლითობით, მოტყუებით, უმწეო მდგომარეობის ან ძალაუფლების ბოროტად გამოყენებით, საზღაურის ანდა სარგებლის მიცემის ან მიღების გზით იმ პირის თანხმობის მისაღწევად, რომელსაც სხვა პირზე ზეგავლენის მოხდენა შეუძლია, ადამიანის გადაბირება, გადაყვანა, გადამალვა, დაქირავება, ტრანსპორტირება, გადაცემა, შეფარება ანდა მიღება ექსპლუატაციის მიზნით. საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 143<sup>1</sup>-ე მუხლის დისპოზიცია მოიცავს ასევე ისეთ ქმედებას როგორცაა ადამიანის ყიდვა ან გაყიდვა ან მის მიმართ სხვ სახის უკანონო გარიგების განხორციელება. **ყიდვა/გაყიდვაში** უნდა ვიგულისხმოთ, სამოქალაქოსამართლებრივი გარიგება -ფულის სანაცვლოდ ადამიანზე სხვა პირისთვის საკუთრების გადაცემა. ხოლო, სხვა უკანონო გარიგებაში უნდა ვიგულისხმოთ სხვა სახის სანივთო ან/და ვალდებულებით სამართლებრივი ურთიერთობები. მაგალითად ადამიანის „დაგირავება“, ვალში ჩათვლა და აშ. აღნიშნული ქმედება ტრეფიკინგად ჩაითვლება იმ შემთხვევაში თუ იგი ხორციელდება ექსპლუატაციის მიზნით. ტრეფიკინგის დანაშაულის ზემო თქმული ობიექტური მხარის ნიშნებიარ არის კრიმინალიზებული **„ადამიანების, განსაკუთრებით ქალებისა და ბავშვების ტრეფიკინგის თავიდან აცილების, აღკვეთისა და სასჯელთა დადგენის შესახებ ტრანსნაციონალურ ორგანიზებულ დანაშაულთან ბრძოლის შესახებ“ გაეროს კონვენციის (პალერმოს) ოქმის მე-3 მუხლით, რომლის თანახმად,** ტრეფიკინგის განმარტებაში ჩამოთვლილი დანაშაული ობიექტური მხარის ნიშნების (ადამიანის გადაბირება, ტრანსპორტირება, გადაყვანა და აშ.) განხორციელება ტრეფიკინგად ჩაითვლება, თუ არსებობს ექსპლუატაციის მიზანი. ამასთან, ქმედების ტრეფიკინგად მიჩნევისთვის ექსპლუატაციაზე მსხვერპლის წინასწარ გაცხადებულ თანხმობას მნიშვნელობა არ აქვს.

**მუხლი. 143<sup>2</sup> – არასრულწლოვნით ვაჭრობა (ტრეფიკინგი) არის – არასრულწლოვნის ყიდვა ან გაყიდვა, ან მის მიმართ სხვა უკანონო გარიგების განხორციელება, აგრეთვე მისი გადაბირება, გადაყვანა, გადამალვა, დაქირავება, ტრანსპორტირება, გადაცემა, შეფარება ანდა მიღება ექსპლუატაციის მიზნით.** არასრულწლოვანთან მიმართებით მისი ტრეფიკინგის მსხვერპლად ქცევა შედარებით გაადვილებულია და ამიტომ არ არის ქმედებების ის ჩამონათვალი რასაც ვხვდებით ტრეფიკინგის დეფინიციაში. პალერმოს ოქმის მე-3 მუხლის (c)

<sup>16</sup> ტრეფიკინგთან დაკავშირებული სახელმწიფო პოლიტიკა, <<http://www.migrant.ge/geo/trefiking/news/full/56>>.

ქვეპუნქტის თანახმად, ბავშვის გადაბირება(ოქმის მიზნებისთვის ბავშვად ითვლება 18 წელს მიუღწეველი ნებისმიერი პირი), ტრანსპორტირება, გადაყვანა, შეფარება ან მიღება ექსპლუატაციის მიზნით უნდა ჩაითვალოს „ტრეფიკინგად“ მაშინაც კი, როდესაც გამოყენებული არ ყოფილა ამ მუხლის (ა) ქვეპუნქტით გათვალისწინებული რომელიმე საშუალება. ზემო თქმულის შესაბამისად ტრეფიკინგის დანაშაულის ობიექტური მხარის უმთავრეს ნიშნად ადამიანის ყიდვა/გაყიდვის შემოტანა ენიშნა აღმდგეგება პალერმოს ოქმს.

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსში არსებული ჩანაწერი (ყიდვა/ან გაყიდვა) ართულებს, ქმედების ტრეფიკინგის დანაშაულად კლვალიფიკაციას, ვინაიდან, ტრეფიკინგის დანაშაულის შემადგენლობა დასრულებულად ჩაითვლება იმ შემთხვევაში თუ ამსრულებელი ყიდვა/გაყიდვის გარეშე მიიღებს მსხვერპლს ექსპლუატაციის მიზნით. სასურველია ქართული კანონმდებლობა შესაბამისობაში მოვიდეს პალერმოს ოქმთან.

**„ტრეფიკინგის მსხვერპლის ექსპლუატაცია“ მოიცავს შემდეგ ქმედებებს:**

- შრომის ან მომსახურების განწევის იძულება;
- სექსუალური მომსახურების განწევის იძულება;
- პირის დანაშაულებრივ საქმიანობაში; პროსტიტუციაში, პორნოგრაფიაში ან სხვა ანტისაზოგადოებრივ საქმიანობაში ჩაბმა.

- ადამიანის მონობის მსგავს მდგომარეობაში ან მონობის თანამედროვე პირობებში ჩაყენება. ადამიანის მონობის თანამედროვე პირობებში ჩაყენება გულისხმობს მისთვის ისეთი მდგომარეობის შექმნას, როდესაც ის ანაზღაურებით, არაადეკვატური ანაზღაურებით ან ანაზღაურების გარეშე, სხვა პირის სასარგებლოდ ასრულებს სამუშაოს ან ეწევა მომსახურებას და მას არ შეუძლია ამ გარემოების შეცვლა ამ პირზე დამოკიდებულების გამო. პირზე დამოკიდებულება შეიძლება გამოწვეული იყოს, მათ შორის: პიროვნების საიდენტიფიკაციო დოკუმენტის ჩამორთმევით, კონტროლით ან განზრახ ხელყოფით; თავისუფალი გადაადგილების უფლების შეზღუდვით ან თავისუფალი გადაადგილების კონტროლით; ოჯახის წევრთან ან სხვა პირთან კომუნიკაციის, მათ შორის, მიმოწერისა და სატელეფონო კონტაქტის, შეზღუდვით ან კონტროლით; იძულებითი ან დამაშინებელი გარემოს შექმნით.

**მიგრანტთა კონტრაბანდა** – ნიშნავს სახელმწიფოს ტერიტორიაზე პირის არალეგალური შესვლის უზრუნველყოფას ფინანსური ან სხვა მატერიალური მოგების პირდაპირი ან არაპირდაპირი მიღების მიზნით, როდესაც ეს პირი არ არის ამ სახელმწიფოს მოქალაქე ან მუდმივად მაცხოვრებელი პირი.<sup>17</sup> მიგრაციის ტერმინთა განმარტებითი ლექსიკონის თანახმად, (ადამიანების) საზღვარზე უკანონო გადაყვანა (smuggling) არის – პირის უკანონო გადაყვანა იმ სახელმწიფოში, რომლის მოქალაქეს ან მუდმივ ბინადარს ეს უკანასკნელი არ

<sup>17</sup> საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკა, <<http://www.nplg.gov.ge/gwdict/index.php?a=term&d=5&t=3909>>.

წარმოადგენს, ფინანსური ან სხვა მატერიალური სარგებლის მიღების მიზნით პირდაპირი ან არაპირდაპირი გზით.<sup>18</sup>

პრაქტიკაში ხშირია შემთხვევები, როდესაც (სამართალდამცავ ორგანოებს) უძნელდებათ ერთმანეთისგან გამიჯნონ და გაარკვიონ ერთი შეხედვით მსგავსი მაგრამ სინამდვილეში ერთმანეთისგან განსხვავებული ორი დანაშაულებრივი ქმედება, ესენია: **ტრეფიკინგი და მიგრანტთა კონტრაბანდა**. ამ ორი დანაშაულის ჩადენის ხერხები ხშირ შემთხვევაში ემსგავსება ერთმანეთს. ტრეფიკინგის მსხვერპლთა და მიგრანტთა საზღვარზე გადაყვანა თავისი შინაარსით მსგავსი ქმედებებია, კერძოდ ორივე შემთხვევაში ხდება საზღვარზე ფიზიკურ პირთა გადაადგილება.

არალეგალური მეთოდების გზით გადაადგილებისას გამოიყენება: ყალბი და მოპარული პირადობის დამადასტურებელი დოკუმენტები.<sup>19</sup> ამ ორი დანაშაულის არსებით განმასხვავებელ ნიშნად უნდა ჩაითვალოს ფიზიკურ პირთა გადაყვანის მიზანი. პალერმოს ოქმის მე-3 მუხლის თანახმად, მიგრანტთა კონტრაბანდა ნიშნავს „პირდაპირი და არაპირდაპირი გზით შესყიდვას, ფინანსური ან სხვა მატერიალური სარგებლის მიღებისათვის და ამ მიზნით პირის (ან პირთა ჯგუფის) არალეგალური გზით შეყვანას სახელმწიფოში, როდესაც მიგრანტი ეროვნებით არ არის ამ სახელმწიფოს მაცხოვრებელი და არც დროებითი მოქალაქე“. ამ ორი დანაშაულის განმასხვავებელ ნიშანს შეიცავს მათივე დეფინიციები, კერძოდ, ტრეფიკინგის შემთხვევაში პირის გადაყვანა (ოქმით ჩამოთვლილი ხერხებით) ხდებაექსპლუატაციის მიზნით, ხოლო მიგრანტთა კონტრაბანდის შემთხვევაში, მათი გადაყვანის მიზანია ფინანსური ან სხვა სარგებლის მიღება.

ადამიანებით კონტრაბანდისათვის მიგრანტთა და გადაყვანის (კონტრაბანდისტს) შორის ურთიერიერთობა ნყდება გადაყვანის ფაზის მიღმა, მაშინ როდესაც ტრეფიკინგის მიზანია იძულების გზით, რაც ხანგრძლივი კონტაქტი შეინარჩუნოს ტრეფიკინგის მსხვერპლთან (დამნაშავემ), რათა იგი მუდმივი ექსპლუატაციის რეჟიმში ჰყავდეს.<sup>20</sup>

არალეგალურ მიგრაციასთან დაკავშირებული დანაშაულები ასევე აქტუალურია საქართველოდან ევროპაში წასულ მიგრანტებისათვის ვინაიდან ისინი ევროპაში შესაძლებლად იყენებენ როგორც ლეგალურ გზებს (ტურისტად ევროპაში წასვლა) ასევე თურქეთის ან ბელორუსიის საზღვრის გადაკვეთის შემდეგ ევროპის ტერიტორიაზე შეღწევას. აღნიშნულ პირთა არალეგალურობის სტატუსი ქმნის საფრთხეს მათი ექსპლუატაციის მსხვერპლად ქცევისათვის.

## 5. მიგრაციის სოციალ-ეკონომიკური ეფექტი

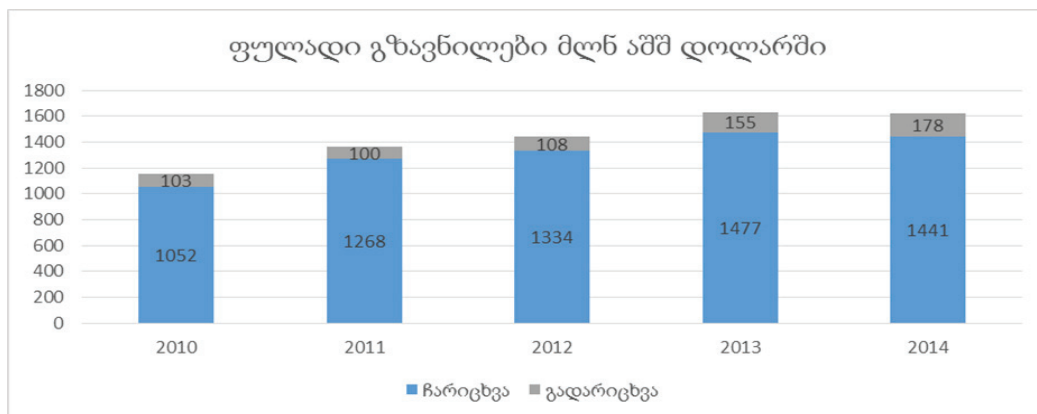
<sup>18</sup> მიგრაციის საკითხთა სამთავრობო კომისია, მიგრაციის ტერმინთა განმარტებითი ლექსიკონი, <<http://migration.commission.ge/files/glosaary.pdf>>.

<sup>19</sup> ჯანაშია ჯ., ადამიანთა ვაჭრობის (ტრეფიკინგის) წინააღმდეგ ბრძოლის საერთაშორისო და შიდა ეროვნული სამართლებრივი მექანიზმები და რეგულაციები, თბ., 2015, 59.

<sup>20</sup> იქვე.

მიგრაციის უარყოფით სოციალურ ეფექტად უნდა მივიჩნიოთ მოსახლეობის რაოდენობის კლება საქართველოს ტერიტორიაზე, რაც თავის მხრივ იწვევს ერის დაბერების პროცესის დაჩქარებას. მსოფლიო ბანკის მონაცემებით, პოსტსაბჭოთა ქვეყნებს შორის ყველაზე კრიტიკული სიტუაცია საქართველოშია შექმნილი. გაეროს შეფასებით, თუ გაგრძელდა არსებული დემოგრაფიული ტენდენციები 2000-2050 წლებში საქართველოს მოსახლეობა 2 მილიონით შემცირდება, რაც ამჟამინდელი მოსახლეობის თითქმის 40%-ს შეადგენს<sup>21</sup>. შრომითი მიგრაციის გავლენა საქართველოს დემოგრაფიულ პოტენციალზე უკიდურესად უარყოფითია. საქართველოდან ემიგრაციაში წასულთა ასაკი მერყეობს 20-დან 50 წლამდე. ასევე საგულისხმოა ის ფაქტიც, რომ ემიგრანტთა ნახევარი არის ახალგაზრდა ასაკის ქალი. უარყოფით ფაქტად უნდა შეფასდეს ისიც, რომ სამშობლოში დაბრუნებულ მიგრანტებს უჭირთ რეინტეგრაცია, რის გამოც მათი ნაწილი მუდმივად ტოვებს საქართველოს.

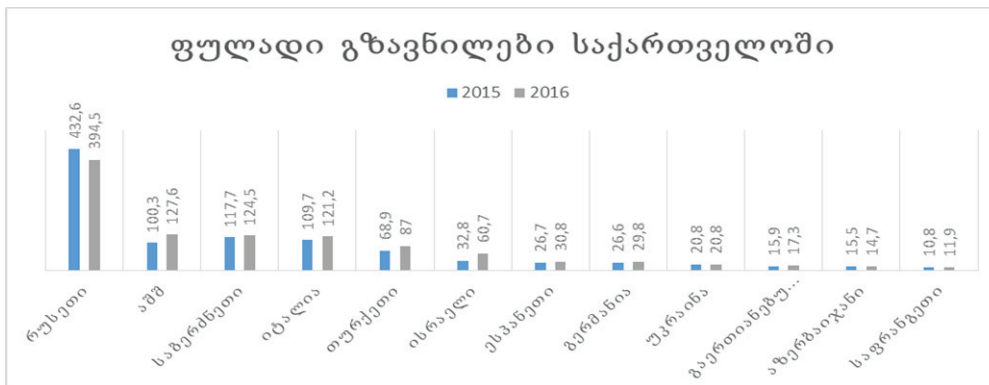
**მიგრაციის ეკონომიკური ეფექტი.** მიგრანტთა მიერ საკუთარ ქვეყნებში ახლობლებისთვის გაგზავნილი ფული მსოფლიოს ეკონომიკის მნიშვნელოვან შემადგენელ ნაწილად იქცა. შრომით მიგრანტებს გარკვეული წვლილი შეაქვთ როგორც მასპინძელი, ასევე წარმოშობის ქვეყნების ეკონომიკის განვითარებაში. ფულადი გზავნილები საგარეო შემოდინებების მნიშვნელოვანი წყაროა და გარკვეულ როლს ასრულებს სიღარიბის დაძლევაში<sup>22</sup>. ასეთი გზავნილების მოცულობა საქართველოში ყოველ წლიურად მილიარდ დოლარზე მეტია. ეროვნული ბანკის მიერ დამუშავებული სტატისტიკური მონაცემები წლების მიხედვით შემდეგნაირად გამოიყურება:<sup>23</sup>



<sup>21</sup> აღმოსავლეთ პარტნიორობა და სოციალურ-ეკონომიკური პოლიტიკის ელემენტები საქართველოში, თბ., 2014, 27.

<sup>22</sup> იქვე, 31.

<sup>23</sup> საქართველოს ეროვნული ბანკი, სტატისტიკური მონაცემები, <<https://www.nbg.gov.ge/index.php?m=304>>.



სტატისტიკური მონაცემები გვაძლევს დასკვნის გაკეთების შესაძლებლობას: გერმანიიდან საქართველოში გადმორიცხული თანხები საშუალოდ წლის განმავლობაში არის 28 მილიონი დოლარი; აღნიშნულ თანხაში უნდა ვიგულისხმოთ როგორც ლეგალური გზით, ასევე შესაძლო კრიმინალური საქმიანობის შედეგად მიღებული შემოსავლები, რომელიც რამდენჯერმე აღემატება საქართველოში გადმორიცხული თანხის ოდენობას.<sup>24</sup>

## 6. ქართველი არალეგალი მიგრანტები ევროპაში

საქართველოდან წასული მიგრანტები საცხოვრებლად ძირითადად მიდიან დასავლეთ ევროპის ქვეყნებში, გერმანია, საფრანგეთი, იტალია და ესპანეთი არის არალეგალ ქართველ მიგრანტთა კრიმინალური საქმიანობის არეალი, მათი „კრიმინალური საქმიანობა“ უმთავრესად მოიცავს ეკონომიკურ დანაშაულებს, აღნიშნულს მონაწილეს ევროპოლის მიერ გავრცელებული პრესრელიზები:

1. ქართული კრიმინალური დაჯგუფებები გამოირჩევიან მყარი ორგანიზაციული სტრუქტურით. ევროპოლის, ინტერპოლის და საფრანგეთის სამართალდამცავი ორგანოების მიერ ჩატარებული ერთობლივი ოპერაციის შედეგად 2012 წლის 4 ივნისს დაკავებულ იქნა საქართველოს და სომხეთის მოქალაქეებისგან შემდგარი 21 კაციანი ჯგუფი, რომელსაც თან ჰქონდა დიდი რაოდენობით ნაღდი ფული და ძვირფასეულობა. ჯგუფის წევრებს ბრალად ედებათ ჩრდილოეთ საფრანგეთის და ბელგიის ტერიტორიაზე 300-ზე მეტი საცხოვრებელი სახლის გაქურდვა (ქურდობა). ჯგუფის წევრები მოპარულ ძვირფასეულობას გზავნიდნენ ბელგიაში – ანტვერპენში სარეალიზაციოდ. აღნიშნული ჯგუფი იყო იერარქიულად სტრუქტურირებული და ხელმძღვანელობდა „კანონიერი ქურდი“ (დამნაშავე განსაკუთრებული სტატუსით, რომელიც გამოდის ზედამხედველის ამპლუაში და არეგულირებს ურთიერთობებს დამნაშავეთა შორის), რომელსაც ჰქონდა დანაშაულებრივი კავშირები, გერმანიაში, ესპანეთ-

<sup>24</sup> საქართველოს ეროვნული ბანკი, სტატისტიკური მონაცემები, <<https://www.nbg.gov.ge/index.php?m=304>>.



სა და ბელგიაში. დაკავებულთა შორის ასევე აღმოჩნდა აღნიშნული სტატუსის მქონე პირი რომელსაც ჰქონდა „კანონიერი ქურდებისთვის“ დამახასიათებელი ტატუები.<sup>25</sup>

2. 2013 წლის 18 ივლისს ევროპოლმა მხარი დუჭირა 18 პირის დაკავებას, რომელთაგან 13 იყო „კანონიერი ქურდი“. აღნიშნული პირები იყვნენ „ქუთაისის კლანის“ წარმომადგენლები. ოპერაცია ევროპის რამოდენიმე ქვეყანაში ჩატარდა ერთდროულად. კერძოდ, იტალიის ქალაქ ბარში დაკავებულ იქნა 7 ეჭვმიტანილი; 2 ჩეხეთის რესპუბლიკაში; ერთი – საფრანგეთში; ერთი – უნგრეთში, 5 – ლიტვაში და ორი – პორტუგალიაში. ოპერაციის ფარგლებში ასევე ამოღებულ იქნა იარაღი, ნარკოტიკები და 100 000 ევრო. აღნიშნული ოპერაცია იგეგმებოდა 18 თვის განმავლობაში და მის უმთავრეს მონაპოვრად უნდა ჩაითვალოს 13 „კანონიერი ქურდის“ ერთდროულად დაკავება.<sup>26</sup>

3. 2015 წლის 7 ივლისს ევროპოლის და ესპანეთის ეროვნული პოლიციის მიერ ჩატარებული ერთობლივი სპეცოპერაციის შედეგად დაკავებულ იქნა რუსულენოვან დმნაშავეთა 36 კაციანი ჯგუფი, მათ შორის მათი ლიდერი „კანონიერი ქურდი“. მადრიდსა და ვალენსიაში მიკვლეულ იქნა 20 ობიექტი, საიდ ავტომანქანებს და იპარავდნენ საიუველირო ნაწარმს. აღნიშნული კრიმინალური ქსელის წევრები არიან ქართული წარმომავლობის პირები, რომლებსაც ჰქონდათ კრიმინალური კავშირები საფრანგეთში, გერმანიაში, საბერძნეთსა და იტალიაში. ეს კავშირები გამოიხატებოდა შემდეგში: ესპანეთში მოქმედ დაჯგუფებას ამ ქვეყნებიდან უწევდნენ მატერიალურ ტექნიკურ დახმარებას, უზრუნველყოფდნენ დანაშაულის ჩასადენად განკუთვნილი ხელსაწყოებით, კომპიუტერებით, ყალბი საბუთებით და აშ. დაჯგუფება ასევე დაკავებული იყო ენ. „ობშაკის“ შეგროვებით ესპანეთის ტერიტორიაზე მოქმედი სხვა დაჯგუფებებიდან, რომლიდან მიღებულ ფულსაც იყენებდნენ კრიმინალური საქმიანობის წარსამართად. ამ ოპერაციაში მონაწილეობდა დაახლოებით 200 პოლიციელი ესპანეთის ეროვნული პოლიციიდან, ევროპოლის ექსპერტები და გერმანიის ფედერალური კრიმინალური სამსახური, რომელმაც განათავსა მობილური ოფისი ესპანეთის ტერიტორიაზე, რათა დაჯგუფების შესახებ ინფორმაციები მოპოვებულიყო რეალურ დროში.<sup>27</sup>

4. 2015 წლის 9 ოქტომბერს რომში ევროპოლის და იტალიის პოლიციის (კარაბინერები) მიერ ჩატარებული ერთობლივი ოპერაციის შედეგად დაკავებული იქნა ქართველთა 57 კაციანი დანაშაულებრივი დაჯგუფება, რომელიც იტალიის ტერიტორიაზე დაკავებული იყო სახლების ძარცვით. დაჯგუფების წევრები ჩართული იყვნენ უკანონო მიგრაციის ხელშეწყობაში. აღნიშნულ დაჯგუფებას კავშირი ჰქონდა ქართველ კანონიერ ქურდებთან რომლებიც მოქმედებდნენ რომში, რეჯიოში, კალიარიში სიენასა და ევროპის სხვა ქვეყნებში. ჯგუფის წევრებს ბრალად ედებათ 67 დანაშაულის ჩადენა.<sup>28</sup> ამავე პერიოდში იტალიის ტერიტორიაზე პალერ-

<sup>25</sup> ევროპოლის ოფიციალური ვებგვერდი <<https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/network-of-russian-speaking-criminals-dismantled-in-france>>.

<sup>26</sup> ევროპოლის ოფიციალური ვებგვერდი, <<https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/hard-blow-against-russian-speaking-mafia>>.

<sup>27</sup> ევროპოლის ოფიციალური ვებგვერდი, <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/europol-supports-spanish-police-to-take-down-russian-speaking-mafia-group>.

<sup>28</sup> ევროპოლის ოფიციალური ვებგვერდი, <<https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/europol-supports-italian-carabinieri-strike-against-georgian-mafia>>.

მოსა და ესპანეთში, კერძოდ მალაგაში დაკავებულ იქნა ოთხი სატვირთო გემი და ეკიპაჟის 46 წევრი, თურქეთის, სირიის, ინდოეთის უკრაინის და საქართველოს მოქალაქეები. სპეცოპერაციის ფარგლებში ამოღებულ იქნა 61 ტონა კანაფის ფისი.<sup>29</sup>

5. ევროპოლის 2017 წლის 11 იანვრის ინფორმაციით ესპანეთში ჩატარებული სპეცოპერაციის (სახელწოდებით „იკონ 2“) ფარგლებში დაკავებული იქნა ქართველთა დანაშაულებრივი ჯგუფის 61 წევრი, რომელთა დასაკავებლად ჩხრეკა ჩატარდა 26 სახლში. ამოღებულ იქნა 33 000 ევრო, რვა ავტომობილი და 7100 სიგარეტის კოლოფი, ასევე ძვირფასეულობა და ძვირადღირებული ტექნიკა. აღნიშნული ოპერაციაში ესპანელ სამართალდამცველებთან ერთად მონაწილეობა მიიღეს საქართველოს, საფრანგეთის და ევროპოლის წარმომადგენლებმა. დაჯგუფება იყოფოდა 9 ორგანიზებულ ჯგუფად, რომელსაც ხელმძღვანელობდა 5 „ზედამხედველი“ და მოცემული ჯგუფები მოქმედებდნენ ესპანეთის მთელ ტერიტორიაზე<sup>30</sup> ევროპოლის ინფორმაციაზე დაყრდნობით, ქართული კრიმინალური დაჯგუფებების წინააღმდეგ ბრძოლა არის საკმაოდ გართულებული, ვინაიდან ისინი მოქმედებენ მთელი ევროპის ტერიტორიაზე; მათ საქმიანობაში ჩართულები არიან კრიმინალური ავტორიტეტები; მათი საქმიანობის სფერო არ შემოიფარგლება მხოლოდ ეკონომიკური დანაშაულებით; აქტიურად არიან ჩართულები ევროპის ტერიტორიაზე უკანონო მიგრაციის ხელშეწყობაში.

საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს ანალიტიკური დეპარტამენტიდან მოწოდებული ინფორმაციის თანახმად ყველაზე მეტი საქართველოს მოქალაქე (600 ადამიანი) იქნა სისხლისამართლებრივ პასუხისმგებლობაში მიცემული ან ცნობილ იქნა ადმინისტრაციულ-სამართალდამრღვევად. გერმანული გაზეთი Tagespiegel 2016 წლის 30 ივნისის სტატიაში „ქართული დანაშაულებრივი დაჯგუფებები გერმანიაში“ წერს, ქართული დანაშაულებრივი დაჯგუფებების მიერ სახლებსა და სუპერმარკეტებში ჩადენილმა ქურდობებმა და ძარცვამ უდიდეს მასშტაბებს მიაღწია, რამაც გერმანიის მოქალაქეებს მიაყენა ასობით მილიონი ევროს ზარალი. დაზარალებულები საკუთარ ოთხ კედელში თავს გრძნობენ დაუცველად. გერმანიის ფედერალური კრიმინალური სამსახურის ხელმძღვანელის – ანდრე შულცის განცხადებით, გერმანიის ტერიტორიაზე ქართველები არალეგალურად ყოფნის გახანგრძლივებისთვის „ქართველი კრიმინალები“ სარგებლობენ თავშესაფრის მოთხოვნის პროცედურით, რომლის განხილვის ხანგრძლივობაც შეადგენს ერთ წელს. შულცის განცხადებით, იმის მიუხედავად, რომ ქართველებმა იციან, რომ მათი მოთხოვნის განსახილველად საჭიროა ერთი წელი, ამ ვადაში ისინი იწყებენ კრიმინალურ საქმიანობას ვიდრე არ მოხდება მათი დაკავება და დეპორტაცია. ქართველებს თავშესაფრის მოთხოვნის განცხადებას, როგორც წესი არ უკმაყოფილებენ. ამავე სტატიის თანახმად, 2015 წელს გერმანიაში დაკავებულ იქნა 8085 ქართული წარმოშობის ეჭვმიტანილი.<sup>31</sup> გერმანიის ფედერალური კრიმინალური სამსახურის

<sup>29</sup> ევროპოლის ოფიციალური ვებგვერდი, <<https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/%E2%80%98rose-of-winds%E2%80%99-%E2%80%93-international-operation-against-drug-trafficking>>.

<sup>30</sup> ევროპოლის ოფიციალური ვებგვერდი, <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/arrest-of-georgian-organised-crime-group-europol-successfully-supports-spanish-french-and-georgian-authorities>.

<sup>31</sup> შტოპერი ს, ტაგეშპიგელი, <<http://www.tagesspiegel.de/weltspiegel/georgische-diebesbanden-in-deutschland-sippenhaft-fuer-ein-ganzes-land/13799998.html>>.

მიერ წარმოებულ ორგანიზებული დანაშაულის სტატისტიკაში ქართველები ჩნდებიან 2002 წლიდან (აღნიშნული სტატისტიკა არ მოიცავს ცალკეულ პირთა მიერ ჩადენილ დანაშაულებს). კერძოდ, 2002 წელს, ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლის ფარგლებში დაკავებულ იქნა 6864 ეჭვმიტანილი<sup>32</sup>. რომელთა 10% – 684 ადამიანი წარმოშობით იყო დსთ-ს ქვეყნებიდან. სტატისტიკა მოიცავს ინფორმაციას წარმოშობით ქართველ პირებზეც. რაც შეეხება 2001 წლის სტატისტიკას, მასში არ ფიგურირებენ დსთ-ს ქვეყნების წარმომადგენლები, რუსეთის მოქალაქეების გარდა.<sup>33</sup>

2003 წელს 6%-ით შემცირდა დსთ-ს ქვეყნების მოქალაქეთა წილი რომლებიც დაკავებულ იქნენ ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლის ფარგლებში.<sup>34</sup> 2000-2008 წლის ორგანიზებული დანაშაულის სტატისტიკაში ქართველები არ ფიგურირებენ, ღნიშნულს შეიძლება განაპირობებდეს ის, რომ გერმანული კრიმინალური სამსახურები ქართველთა ორგანიზებულ დაჯგუფებებს აერთიანებდნენ რუსულ ორგანიზებულ ჯგუფებთან. პირველად 2009 წელს მოხდა 86 ეთნიკურად ქართველის დაკავება ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლის ფარგლებში. 2011 წლიდან ქართული კრიმინალური ჯგუფები შედიან რუსულ-ევრაზიული კრიმინალური დაჯგუფებების შემადგენლობაში, რომელშიც ერთიანდებიან ყოფილი საბჭოთა კავშირის წევრი ქვეყნებიდან ემიგრირებული კრიმინალები. გერმანიაში 2010-2011 წლებში გამოვლენილ იქნა ქართველთა ოთხი დანაშაულებრივი ჯგუფი: ერთი – 2010 წელს და სამი – 2011 წელს.<sup>35</sup> 2012 წელს გერმანიის ფედერალურლმა კრიმინალურმა სამსახურმა გამოავლინა ქართველთა ორი დანაშაულებრივი ჯგუფი და დაკავებულ იქნა საქართველოს 12 მოქალაქე. ამავე წელს გამოიკვეთა ქართული დაჯგუფებების კრიმინალური საქმიანობის ძრითადი მიმართულება: საკუთრების წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულები.<sup>36</sup>

2013 წელს გამოვლენილ იქნა ქართველთა სამი ორგანიზებულ დამნაშავეთა ჯგუფი და დაკავებულ იქნა 40 ეთნიკურად ქართველი. საკუთრების წინააღმდეგ ჩადენილ დანაშაულებში ქართველთა ხვედრითმა წილმა შეადგინა 3%.<sup>37</sup> 2014 წელს 203%-ით გაიზარდა ქართული დანაშაულებრივი ჯგუფების რაოდენობა; კერძოდ 2014 წელს გამოვლენილ იქნა 10 დანაშაულებრივი ჯგუფი და დაკავებულ იქნა 97 ეთნიკურად ქართველი პირი. აღნიშნული ჯგუფებიდან 9 ეწეოდა საკუთრების წინააღმდეგ მიმართულ კრიმინალურ საქმიანობას და 1 ჯგუფი – ფალსიფიკაციას. ამავე წელს პოსტსაბჭოთა ქვეყნებიდან გერმანიის ტერიტორიაზე მოქმედ 40 დანაშაულებრივი დაჯგუფებებიდან ეთნიკურად ქართველების კონტროლირებადია 10 და ისინი დანაშაულებრივი ჯგუფების რაოდენობის მიხედვით რუსების შემდეგ იკავებენ მე-2

<sup>32</sup> გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის კანონმდებლობით არსებობს ეჭვმიტანილის ინსტიტუტი სისხლის საპროცესო სამართალში, ქართულ სისხლის საპროცესო სამართალში აღნიშნულ ცნებას არ ვხვდებით.

<sup>33</sup> გერმანიის ფედერალური კრიმინალური სამსახური, <[https://www.bka.de/SharedDocs/ Downloads/ DE/ Publikationen/JahresberichteUndLagebilder/OrganisierteKriminalitaet/organisierteKriminalitaetBundeslagebild2002.html?n=27988](https://www.bka.de/SharedDocs/Downloads/DE/Publikationen/JahresberichteUndLagebilder/OrganisierteKriminalitaet/organisierteKriminalitaetBundeslagebild2002.html?n=27988).

<sup>34</sup> იქვე.

<sup>35</sup> იქვე.

<sup>36</sup> იქვე.

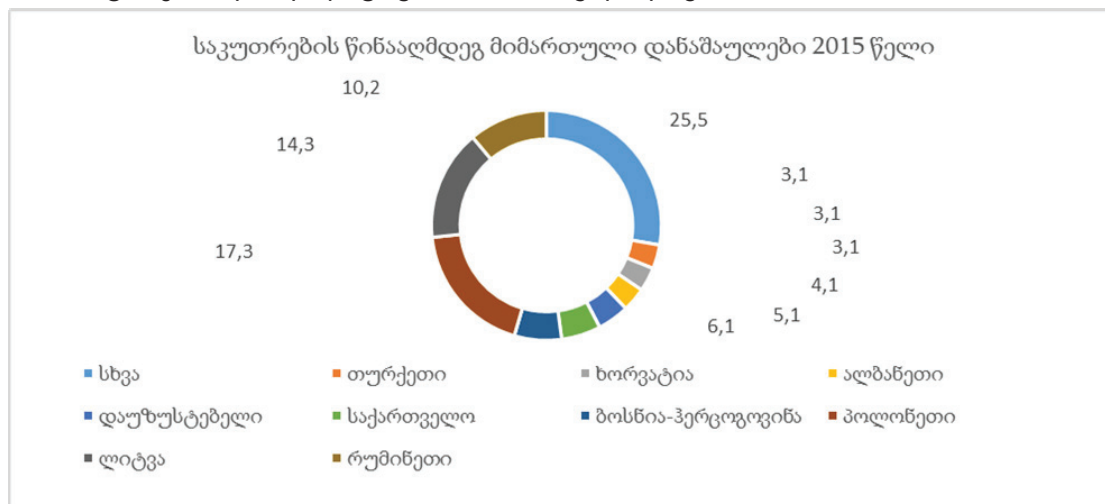
<sup>37</sup> იქვე.

**გ. ბერძენიშვილი, ლტოლვილის და მიგრანტის ცნებების განმარტების პრობლემა**

ადგილს<sup>38</sup>. 2015 წელს გამოვლენილ იქნა 11 კრიმინალური დაჯგუფება და დაკავებულ იქნა 126 პირი. აღნიშნული დაჯგუფებებიდან 9 ეწეოდა საკუთრების წინააღმდეგ მიმართულ დანაშაულებს, ერთი ჯგუფი იყო დაკავებული კონტრაბანდით და ერთიც – ფალსიფიკაციით. ქართულმა კრიმინალურმა დაჯგუფებებმა რუსულ-ევრაზიულ კრიმინალურ დაჯგუფებებს შორის გადაინაცვლეს პირველ ადგილზე.

<b>Dominierende Staatsangehoerigkeiten der REOK (Russisch-Eurasische Organisierte Kriminalität)- Gruppierungen im Jahr 2015</b>	<b>დომინანტი ნაციონალური კუთვნილება REOK (რუსულ ევრაზიული ორგანიზებული კრიმინალური დაჯგუფება) დაჯგუფებისადმი 2015 წელს</b>
<b>Georgisch – 10</b>	ქართული – 10
<b>Deutsch – 8</b>	გერმანული – 8
<b>Litauisch – 6</b>	ლიტვიური – 6
<b>Russisch – 4</b>	რუსული – 4
<b>Lettisch – 2</b>	ლატვიური – 2
<b>Ukrainisch – 2</b>	უკრაინული – 2
<b>Armenisch – 1</b>	სომხური – 1

2015 წელს ქართველთა მიერ ჩადენილი დანაშაულის პროცენტულმა წილმა შეადგინა 10,7%<sup>39</sup>, რაც საკმაოდ მაღალი ციფრია (იხ. წრიული დიაგრამა).

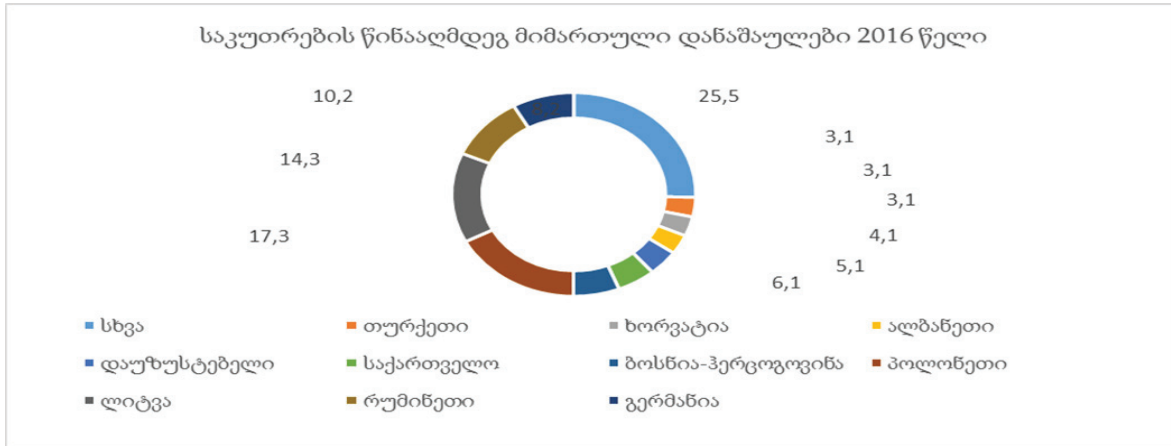


2016 წელს გერმანიის ფედერალური კრიმინალური სამსახურის მიერ წარმოებული სტატისტიკის თანახმად, გერმანიის ტერიტორიაზე<sup>40</sup> ქართული ორგანიზებული ჯგუფების

<sup>38</sup> გერმანიის ფედერალური კრიმინალური სამსახური, <[https://www.bka.de/SharedDocs/ Downloads/ DE/ Publikationen/JahresberichteUndLagebilder/OrganisierteKriminalitaet/organisierteKriminalitaetBundeslagebild2002.html?n=27988](https://www.bka.de/SharedDocs/Downloads/DE/Publikationen/JahresberichteUndLagebilder/OrganisierteKriminalitaet/organisierteKriminalitaetBundeslagebild2002.html?n=27988)>

<sup>39</sup> იქვე.

რაოდენობა და მათ მიერ საკუთრების წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულის ხვედრითი წილი განახვევრდა იხ.დიაგრამა.



შემცირებული კრიმინალის ერთ-ერთ განმაპირობებელ ფაქტორად უნდა განვიხილოთ გერმანიისა და საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროებს შორის აქტიური თანამშრომლობა. 2015 წლიდან საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრომ ბერლინში საკუთარი პოლიციის ატაშე წარგზავნა, რომელიც წარმატებით თანამშრომლობს გერმანიის კრიმინალური პოლიციის ფედერალურ სამსახურთან და ცალკეული ფედერალური მინების კრიმინალურ პოლიციებთან. 2016 წელს საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრი – გიორგი მღებრიშვილი ორჯერ იმყოფებოდა გერმანიის ფედერაციულ რესპუბლიკასში, სადაც შეხვდა გერმანიის ფედერაციის შინაგან საქმეთა მინისტრს – თომას დემეზიერს (*Thomas de Maiziere*) და მეორე ვიზიტის ფარგლებში მინისტრი ქართულ დელეგაციასთან ერთად გერმანიის სამ ფედერალურ მინას: საქსონიას, ბადენ-ვიურტემბერგსა და ჰესენს ეწვია.<sup>41</sup> ამ პერიოდის დაწყებული თანამშრომლობა გერმანიის ფედერალურ სამართალდამცავ ორგანოებსა და საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს ცენტრალურ კრიმინალურ პოლიციას შორის.<sup>42</sup>

ნიდერლანდებს, საქართველოსა და გერმანიას შორის კრიმინალთან დაკავშირებული აქტიური თანამშრომლობის დაწყების (2015-2016 წლები) და საფრანგეთში, ესპანეთსა და იტალიაში ქართული დანაშაულებრივი დაჯგუფებების წინააღმდეგ ჩატარებული სპეცოპერაციების შემდეგ, თავშესაფრის მსურველ ქართველ არალეგალთა რიცხვი გაიზარდა ჰოლანდიის ტერიტორიაზე.

2016 წელს გამოქვეყნდა ჰოლანდიის პოლიციის ოფიციალური ანგარიში და იმ ადამიანთა მიერ ჩადენილი დანაშაულებების სტატისტიკა, რომლებიც 2016 წელს ითხოვდნენ თავშესა-

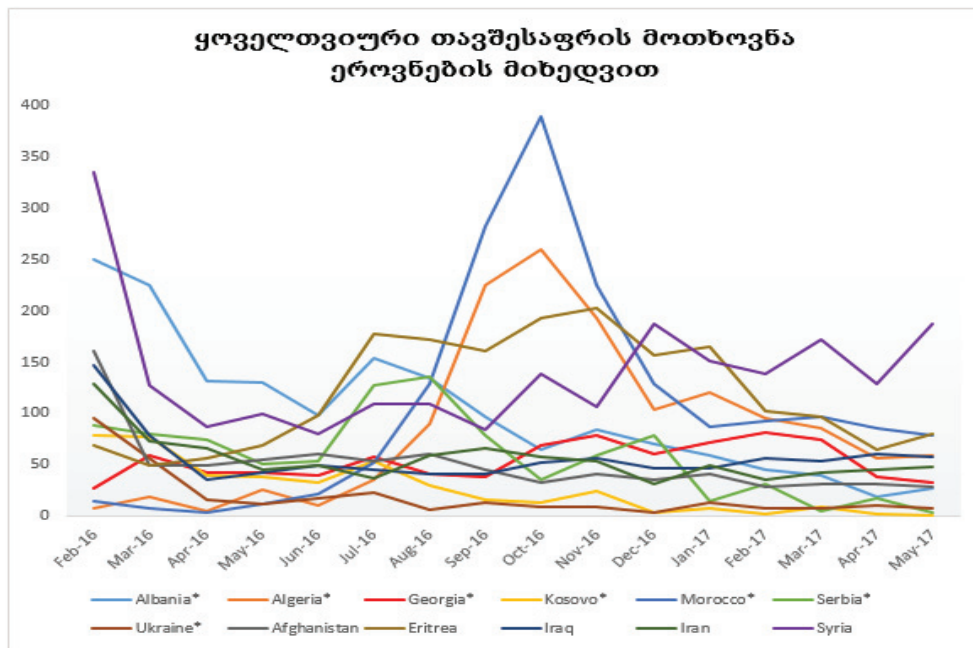
<sup>40</sup> გერმანიის ფედერალური კრიმინალური სამსახური, <[https://www.bka.de/SharedDocs/ Downloads/ DE/ Publikationen/JahresberichteUndLagebilder/OrganisierteKriminalitaet/organisierteKriminalitaetBundeslagebild2002.html?n=27988](https://www.bka.de/SharedDocs/Downloads/DE/Publikationen/JahresberichteUndLagebilder/OrganisierteKriminalitaet/organisierteKriminalitaetBundeslagebild2002.html?n=27988)>.

<sup>41</sup> საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრი, <<http://police.ge/ge/giorgi-mghebrishvilis-samushao-viziti-germaniashi-dasrulda/9975>>.

<sup>42</sup> საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრო, <<http://police.ge/ge/giorgi-mghebrishvili-germaniis-federaluri-kriminaluri-samsakhuris-prezidents-shekhvda/9517>>.

**გ. ბერძენიშვილი, ლტოლვილის და მიგრანტის ცნებების განმარტების პრობლემა**

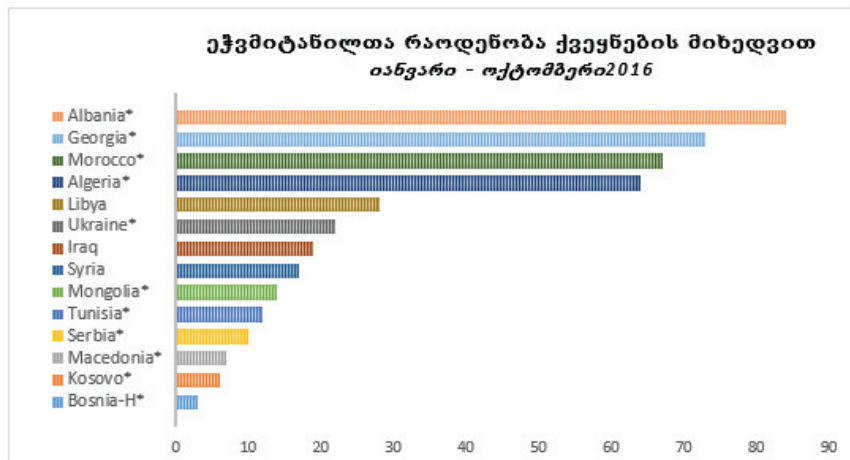
ფარს ქვეყანაში. ანგარიშზე დაყრდნობით თავშესაფრის მაძიებელი ადამიანები 4 ერის წარმომადგენლები არიან: ალბანელები, ქართველები, მაროკოელები და ალჟირელები. ჰოლანდიის სა- იმიგრაციო სამსახურის მიერ განისაზღვრა, რომ ზემოხსენებული ოთხივე ქვეყანა უსაფრთხოა, ამიტომაც მათი მოთხოვნა თავშესაფრით დაკმაყოფილების შესახებ უარყოფილი ქნა.<sup>43</sup>



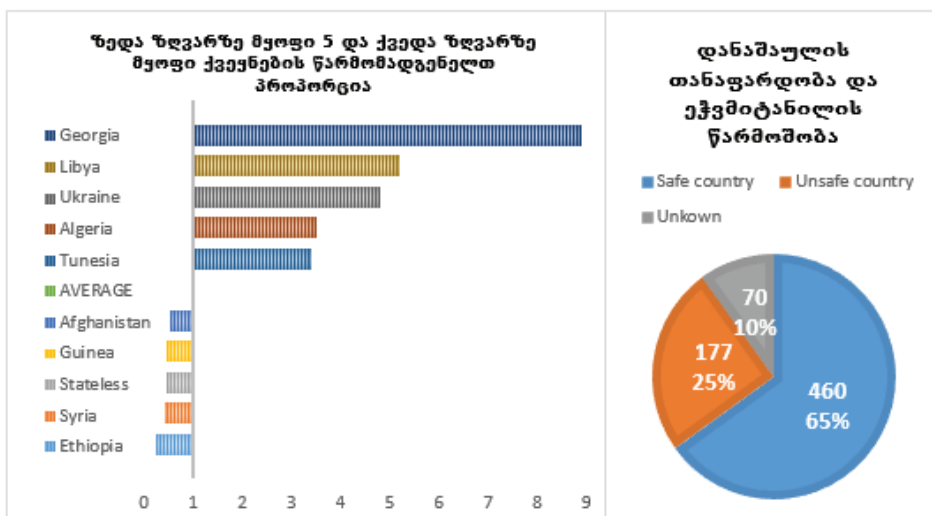
2016 წელს ჰოლანდიას თავშესაფრის მოთხოვნით 600-მა ქართველმა მიმართა, 2014 და 2015 წლის მონაცემებთან შედარებით რიცხვი გაორმაგებულია, რამაც ქვეყანა თავშესაფრის მოთხოვნელთა მდინარე რიგებში გადაიყვანა.<sup>44</sup> აღნიშნულ ანგარიშზე დაყრდნობით, 2016 წელს შემოსული განმცხადებლების 40 პროცენტი წარმოშობით იყო უსაფრთხო ქვეყნიდან, თუმცა სწორედ მათზე მოდის 65% იმ დანაშაულებისა, რომელიც 2016 წელს იქნა ჩადენილი. ნიდერლანდების ტერიტორიაზე დანაშაულში ეჭვმიტანილ მაძიებლებს შორის 4 ძირითადი ქვეყნის წარმომადგენლები გამოიკვეთნენ.

<sup>43</sup> საქართველოს პოლიტიკის ინსტიტუტი, <http://gip.ge/ge/%E1%83%94%E1%83%95%E1%83%A0%E1%83%9D%E1%83%99%E1%83%90%E1%83%95%E1%83%A8%E1%83%98%E1%83%A0%E1%83%98-%E1%83%A5%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%97%E1%83%A3%E1%83%9A%E1%83%98-%E1%83%99%E1%83%A0%E1%83%98%E1%83%9B/>.

<sup>44</sup> საქართველოს პოლიტიკის ინსტიტუტი, <http://gip.ge/ge/%E1%83%94%E1%83%95%E1%83%A0%E1%83%9D%E1%83%99%E1%83%90%E1%83%95%E1%83%A8%E1%83%98%E1%83%A0%E1%83%98-%E1%83%A5%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%97%E1%83%A3%E1%83%9A%E1%83%98-%E1%83%99%E1%83%A0%E1%83%98%E1%83%9B/>.



ეს ციფრები მეტყველებენ იმაზე, რომ ამ ქვეყნების წარმომადგენლების უმრავლესობა ბოროტად იყენებს თავშესაფრის პროცედურებს, რათა დარჩნენ ქვეყანაში გარკვეული დროის განმავლობაში. რომ შევადაროთ, თავშესაფრის მაძიებელთა საშუალო მაჩვენებელი – თავშესაფრის მაძიებელი ქართველები, საქართველოს მოქალაქეები 9-ჯერ მეტად მონაწილეობენ დანაშაულებრივ ქმედებებში.<sup>45</sup>



აღნიშნული ორი ქვეყნის მაგალითზე უნდა დავასკვნათ, რომ ევროპის ქვეყნებში შეღწევისთვის ქართველი არალეგალები, სარგებლობენ თავშესაფრის მოთხოვნის უფლებით, რომლის განხილვის და გამოსაცდელი ვადის განმავლობაში აქტიურად იწყებენ კრიმინალურ საქმიანობას.

<sup>45</sup> საქართველოს პოლიტიკის ინსტიტუტი, <<http://gip.ge/ge/%E1%83%94%E1%83%95%E1%83%A0%E1%83%9D%E1%83%99%E1%83%90%E1%83%95%E1%83%A8%E1%83%98%E1%83%A0%E1%83%98-%E1%83%A5%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%97%E1%83%A3%E1%83%9A%E1%83%98-%E1%83%99%E1%83%A0%E1%83%98%E1%83%9B/>>.

## 7. ქართველ მიგრანტთა კრიმინალური საქმიანობის თავისებურებები

როგორც ზემოაღნიშნულმა სტატისტიკამ დაგვანახა, გერმანიის ტერიტორიაზე ქართველთა არალეგალთა კრიმინალურ საქმიანობას, აქვს ერთი მნიშვნელოვანი მახასიათებელი, ისინი იშვიათი გამონაკლისების გარდა არ ჩადიან სიცოცხლის/ჯანმრთელობის წინააღმდეგ მიმართულ ძალადობრივ დანაშაულებს. მათი კრიმინალური საქმიანობის ძირითადი მიმართულებაა ეკონომიკური დანაშაულები. ნაღდი ფული, საყოფაცხოვრებო ტექნიკა, პარფიუმერია, ტანსაცმელი – ეს იმ ნივთების არასრული ჩამონათვალია რომლის ქურდობითაც არიან დაკავებული ქართველი არალეგალები. გერმანიის ფედერალური კრიმინალური სამსახურის ანალიზის თანახმად, ნაქურდალ ნივთებს ყიდიან ძველმანების ბაზრობებზე.<sup>46</sup> ქართველების მიერ ჩადენილი დანაშაული გამოირჩევა „პროფესიონალური“ დაგეგმვით და შესრულების „მაღალი დონით“. კრიმინალთა ასაკი მერყეობს 20-დან 45 წლამდე და ისინი ხშირად იყენებენ ევროკავშირში დამზადებულ ყალბ საბუთებს ვინაობის დასამალად. გერმანიის ტერიტორიაზე ასევე მოღვაწეობენ ე.წ. „კანონიერი ქურდები“ (diebe im Gesetz), რომლებიც დაკავებულნი არიან პოსტსაბჭოთა სივციდან ევროპის ტერიტორიაზე მოღვაწე ბიზნესმენების ტერორით. საქართველოს მოქალაქეების მიერ გერმანიის ტერიტორიაზე ჩადენილ უმძიმეს დანაშაულად უნდა მივიჩნიოთ, 2013 წლის 22 ივნისს ქალაქ ნიურნბერგში ჩადენილი მკვლელობა, რომლის თანამონაწილე მიმდინარე წლის 20 ივლისს ქუთაისის საქალაქო სასამართლომ დამნაშავედ ცნო და უვადო თავისუფლების აღკვეთა მიუსაჯა.<sup>47</sup>

არსებული ინფორმაციის ანალიზის საფუძველზე შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ ევროკავშირის ტერიტორიაზე ქართველ არალეგალთა კრიმინალური საქმიანობა 2016 წელს, წინა წლებთან შედარებით შემცირდა. ქართველების კრიმინალური საქმიანობა ძირითადად შემოიფარგლება ეკონომიკური დანაშაულებით. არალეგალურად ყოფნისთვის ქართველები სარგებლობენ თავშესაფრის მოთხოვნის უფლებით. იმის გათვალისწინებით, რომ ევროკავშირმა საქართველო შეიყვანა უსაფრთხო ქვეყნების რიცხვში, აღნიშნულის გამო წევრი ქვეყნები (მათ შორის გერმანია) ქართველებზე აღარ გასცემს ბინადრობის ნებართვებს.

ზემოთქმულიდან გამომდინარე შეგვიძლია ვივარაუდოთ, რომ გერმანიის ტერიტორიაზე არ არის გამოკვლეული ცალკეული ქართული წარმომავლობის პირების კრიმინალური საქმიანობის ასპექტები და „კანონიერ ქურდთა“ საქმიანობის სამართლებრივი და სოციოლოგიური (კრიმინოლოგიური) ასპექტები. სასურველია აღნიშნულზე ჩატარდეს შესაბამისი კვლევა.

2018 წლის აპრილს საქართველოს ვიცე-პრემიერმა – მიხეილ ჯანელიძემ – შეხვედრა გამართა შვედეთის საგარეო საქმეთა მინისტრთან მარგო ვალსტრომთან. მინისტრების შეხვედრა გაეროში გენერალური ასამბლეის ღონისძიებების ფარგლებში გაიმართა. აღნიშნული შეხვედრისას ორი ქვეყნის მინისტრებმა კიდევ ერთხელ დაადასტურეს ბოლო პერიოდში

<sup>46</sup> ლუტცი მ., ინტენსიური კრიმინალი თავშესაფრის ძიებისას, <<https://www.welt.de/politik/deutschland/article153841628/Intensive-Straftaten-waehrend-des-Asylverfahrens.html>>.

<sup>47</sup> კვირა - საინფორმაციო ანალიტიკური პორტალი, <<http://kvira.ge/343134>>.



სხვადასხვა სფეროში ორი ქვეყნის თანამშრომლობის მზარდი დინამიკა, განსაკუთრებით წარმატებულად შეფასდა სამართალდამცავი სტრუქტურების თანამშრომლობა იმ პრობლემების აღმოსაფხვრელად რაც საქართველოს ცალკეული მოქალაქეების შემდგომ თავშესაფრის მიღების პროცედურების წესების დარღვევას უკავშირდება. შვედეთის საგარეო უწყების ხელმძღვანელმა დადებითად შეაფასა სამართალდამცავი სტრუქტურების თანამშრომლობა და მათ შორის შვედეთში საქართველოს პოლიციის ატამის წარგზავნის გადანყვეტილება.<sup>48</sup>

## 8. დასკვნა

საქართველოში შექმნილმა ეკონომიკურმა სიტუაციამ ქვეყნის მოსახლეობის მნიშვნელოვანი ნაწილი არალეგალ ემიგრანტად აქცია. ემიგრანტების მნიშვნელოვანი ნაწილი უწევთ კრიმინალურ საქმიანობაში ჩართვა. საქართველოდან ევროპაში ემიგრირებული მოქალაქეები, რომლებსაც ევროპის ტერიტორიაზე არალეგალურად უწევთ ყოფნა, აქტიურად არიან ჩართული დანაშაულებრივ საქმიანობაში. როგორც ზემოთ განხილულმა მაგალითებმა დაგვანახა, ევროპის ტერიტორიაზე მოქმედი დაჯგუფებების წინააღმდეგ ბრძოლაში ჩართულია არაერთი ქვეყნის სამართალდამცველი უწყება, მათ შორის საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრო. ქართული ორგანიზებული ჯგუფების საქმიანობა მოიცავს დანაშაულების ფართო სპექტრს როგორცაა, ნარკოტიკების უკანონო ბრუნვა, გამოძალვა, სახლების ძარცვა, ავტომობილების, ელექტრო ტექნიკის ქურდობა და უკანონო მიგრაციის ხელშეწყობა. საგულისხმოა ის ფაქტი, რომ ქართული დაჯგუფებებს ხელმძღვანელობენ „კანონიერი ქურდები“ და აღნიშნულ ჯგუფებს კავშირი აქვთ ევროპის ტერიტორიაზე მოქმედ სხვა კრიმინალურ დაჯგუფებებთან, რაც ართულებს მათ გამოვლენას და პასუხისგებაში მიცემას.

*ქართულ სამეცნიერო წრეებში არ ჩატარებულა კვლევა, რომელიც შეისწავლის ქართველ არალეგალთა კრიმინალურ საქმიანობას ევროპის ტერიტორიაზე. ასევე, არ არსებობს სამეცნიერო პუბლიკაციები მსგავს თემაზე. სასურველია, შესაბამისი დარგის ქართველი მეცნიერები და მკვლევარები დაინტერესდნენ აღნიშნული საკითხით.*

## ბიბლიოგრაფია

1. კონვენცია ლტოლვილთა სტატუსის შესახებ, <<http://www.supremecourt.ge/files/upload-file/pdf/aqtebi11.pdf>>, [08.10.2018].
2. ადამიანების, განსაკუთრებით ქალებისა და ბავშვების ტრეფიკინგის თავიდან აცილების, აღკვეთისა და სასჯელთა დადგენის შესახებ - ტრანსნაციონალურ ორგანიზებულ დანაშაულთან ბრძოლის შესახებ გაეროს კონვენციის ოქმი (პალერმოს ოქმი), <<https://www.matsne.gov.ge/-ka/document/view/1394035>>, [08.10.2018].
3. საქართველოს მთავრობის დადგენილება N314, 2010 წლის 13 ოქტომბერი.

<sup>48</sup> საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროს ოფიციალური ვებგვერდი, <<http://www.mfa.gov.ge/News/mikheil-janelidzis-shekhvedra-shvedetis-sagareo-sa.aspx?lang=en-US>>.

4. ნულაძე გ., სულაბერიძე ა., საქართველოს რეგიონების დემოგრაფიული თავისებურებები, თბ., 2016, 17.
5. ნამჩავაძე ბ., უმუშევრობის პრობლემა, ჟურნალი ფორბსი, საქართველო, <<http://forbes.ge/news/960/umuSevrobis-problema>>, [08.10.2018].
6. ჯანაშია ჯ., ადამიანით ვაჭრობის(ტრეფიკინგის) წინააღმდეგ ბრძოლის საერთაშორისო და შიდა ეროვნული სამართლებრივი მექანიზმები და რეგულაციები, თბ., 2015, 21.
7. ჯანაშია ჯ., ადამიანით ვაჭრობის (ტრეფიკინგის) წინააღმდეგ ბრძოლის საერთაშორისო და შიდა ეროვნული სამართლებრივი მექანიზმები და რეგულაციები, თბ., 2015, 45-46.
8. ჯანაშია ჯ., ადამიანით ვაჭრობის (ტრეფიკინგის) წინააღმდეგ ბრძოლის საერთაშორისო და შიდა ეროვნული სამართლებრივი მექანიზმები და რეგულაციები, თბ., 2015, 59.
9. აღმოსავლეთ პარტნიორობა და სოციალურ-ეკონომიკური პოლიტიკის ელემენტები საქართველოში, თბ., 2014, 27.
10. ლუცკ მ., ინტენსიური კრიმინალი თავმესაფრის ძიებისას, <<https://www.welt.de/politik/deutschland/article153841628/Intensive-Straftaten-waehrend-des-Asylverfahrens.html>>, [08.10.2018].
11. საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტრო, მიგრაციის საკითხები, <<http://www.mra.gov.ge/geo/-static/3653>>, [08.10.2018].
12. ბაქრაძე გ., 2007-2008 წლის გლობალური ფინანსური კრიზისი: მიზეზები და ინტერპრეტაციები, <[https://www.nbg.gov.ge/uploads/journal/2014/2014\\_2/1.pdf](https://www.nbg.gov.ge/uploads/journal/2014/2014_2/1.pdf)>, [08.10.2018].
13. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, <[http://www.geostat.ge/?action=page&p\\_id=172&lang=geo](http://www.geostat.ge/?action=page&p_id=172&lang=geo)>, [08.10.2018].
14. საინფორმაციო სააგენტო ინტერპრესნიუსი, <<http://www.interpressnews.ge/ge/politika/443802-evrokavshiris-tsevr-qveynebshi-shesvlaze-uari-saqarthvelos-146-moqalaqes-ethqva.html?ar=A>>, [08.10.2018].
15. მიგრაციის საკითხთა სამთავრობო კომისია, <[http://migration.commission.ge/index.php?article\\_id=17](http://migration.commission.ge/index.php?article_id=17)>, [08.10.2018].
16. ტრეფიკინგთან დაკავშირებული სახელმწიფო პოლიტიკა, <<http://www.migrant.ge/geo/trefiking/-news/full/56>>, [08.10.2018].
17. მიგრაციის საკითხთა სამთავრობო კომისია, მიგრაციის ტერმინთა განმარტებითი ლექსიკონი, <<http://migration.commission.ge/files/glosaary.pdf>>, [08.10.2018].
18. საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკა, <<http://www.nplg.gov.ge/gwdict/index.php?a=term&d=5&t=3909>>, [08.10.2018].
19. საქართველოს ეროვნული ბანკი, სტატისტიკური მონაცემები, <<https://www.nbg.gov.ge/index.php?m=304>>, [08.10.2018].
20. ევროპოლის ოფიციალური ვებგვერდი <<https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/network-of-russian-speaking-criminals-dismantled-in-france>>, [08.10.2018].
21. ევროპოლის ოფიციალური ვებგვერდი, <<https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/hard-blow-against-russian-speaking-mafia>>, [08.10.2018].
22. ევროპოლის ოფიციალური ვებგვერდი, <<https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/europol-supports-spanish-police-to-take-down-russian-speaking-mafia-group>>, [08.10.2018].
23. ევროპოლის ოფიციალური ვებგვერდი, <<https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/europol-supports-italian-carabinieri-strike-against-georgian-mafia>>, [08.10.2018].

24. ევროპოლის ოფიციალური ვებგვერდი, <<https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/%E2%80%98rose-of-winds%E2%80%99-%E2%80%93-international-operation-against-drug-trafficking>>, [08.10.2018].
25. ევროპოლის ოფიციალური ვებგვერდი, <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/arrest-of-georgian-organised-crime-group-europol-successfully-supports-spanish-french-and-georgian-authorities>, [08.10.2018].
26. შტობერი ს, ტაგესშპიგელი, <<http://www.tagesspiegel.de/weltspiegel/georgische-diebesbanden-in-deutschland-sippenhaft-fuer-ein-ganzes-land/13799998.html>>, [08.10.2018].
27. გერმანიის ფედერალური კრიმინალური სამსახური, <<https://www.bka.de/SharedDocs/Downloads/DE/Publikationen/JahresberichteUndLagebilder/OrganisierteKriminalitaet/organisierteKriminalitaetBundeslagebild2002.html?nn=27988>>, [08.10.2018].
28. გერმანიის ფედერალური კრიმინალური სამსახური, <<https://www.bka.de/SharedDocs/Downloads/E/Publikationen/JahresberichteUndLagebilder/OrganisierteKriminalitaet/organisierteKriminalitaetBundeslagebild2015.html?nn=27988>>, [08.10.2018].
29. საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრო, <<http://police.ge/ge/giorgi-mghebrishvilis-samushao-viziti-germaniashi-dasrulda/9975>>, [08.10.2018].
30. საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრო, <<http://police.ge/ge/giorgi-mghebrishvili-germaniis-federaluri-kriminaluri-samsakhuris-prezidents-shekhvda/9517>>, [08.10.2018].
31. საქართველოს პოლიტიკის ინსტიტუტი, <http://gip.ge/ge/%E1%83%94%E1%83%95%E1%83%A0%E1%83%9D%E1%83%99%E1%83%90%E1%83%95%E1%83%A8%E1%83%98%E1%83%A0%E1%83%98-%E1%83%A5%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%97%E1%83%A3%E1%83%9A%E1%83%98-%E1%83%99%E1%83%A0%E1%83%98%E1%83%9B/>, [08.10.2018].
32. საქართველოს პოლიტიკის ინსტიტუტი, <<http://gip.ge/ge/%E1%83%94%E1%83%95%E1%83%A0%E1%83%9D%E1%83%99%E1%83%90%E1%83%95%E1%83%A8%E1%83%98%E1%83%A0%E1%83%98-%E1%83%A5%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%97%E1%83%A3%E1%83%9A%E1%83%98-%E1%83%99%E1%83%A0%E1%83%98%E1%83%9B/>>, [08.10.2018].
33. კვირა – საინფორმაციო ანალიტიკური პორტალი, <<http://kvira.ge/343134>>, [08.10.2018].
34. საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროს ოფიციალური ვებგვერდი, <<http://www.mfa.gov.ge/News/mikheil-janelidzis-shekhvedra-shvedetis-sagareo-sa.aspx?lang=en-US>>, [08.10.2018].